

ATEITIES KELIU

Nr.8

1947 m. balandžio-gegužės mėn.

ŽODIS Į "MAŽĄJĮ" ŽMOGŲ.

Mes kreipiamės į "mažąjį" žmogų. Bet ar mūsų tarpe yra tokių? Juk visi esame ar norime būti dideli žmonės. Dėja, yra. Dabarties gyvenimas žmones rušiuoja, ir-nori ar nenori - kiekvieną stato į vieną ar kitą socialinę padėtį. Koptiant aukštyn, kartais pavyksta išlaužti į išimtinę.

Ką gyvenimas nurykioja į "mažąjo" žmogaus padėtį, dažnai jam dar nepradėjus gyventi ir veikti? Tai tuos, kurie visuomenės gyvenime atlieka eilinės skruzdės darbą, svarbų savo esmėje, bet menkai vertinamą. Tai yra "paprastas" darbininkas ar amatininkas, eilinis ūkininkas, įstaigos ar įmonės mažai kieno pastebimas tarnautojas, -tai vis žmonės, kurių mūsų tarpe yra tūkstančiai ir kurių dėl jų daugumo dažnai ir nematom.

Ar jie tikrai yra maži? Kai javais sužaliuoja mūsų platus laukai ir rudenį atneša visiems reikalingą derlių; kai fabriky darbas pripildo sandėlius, krautuves ir kiekvieną pastogę; veikia laikrožio tikslumu transportas; iš žemės dygsta gražūs ir negražūs pastatai ir visur reiškiasi gyvas, stiprus gyvenimo pulsas, tulam gal ir ateina galvon mintis: "Tai skruzdžių darbas". Bet ir čia dažnai norima aprėžti skruzdės nuopėnas: viskas pas mus dėl to gerai eina, kad viskas gerai patvarkoma. O tvarko gyvenimą, kaip mes žinome, "didieji" žmonės. Net tremties buklė, kurioje mes tūkstančiais atsiradome, neišlygino tarp "didžiųjų" ir "mažųjų skirtumo; tas skirtumo pajautimas laikosi bent praeities atsiminimais ir ateities viltimis.

Ar tam tarp "didelio" ir "mažo" žmogaus skirtumui yra koks esminis, gamtos padėtas pagrindas; tarp socialiai didelio ir socialiniai mažo? Mes manome, kad ne. Visi esame žmonės. Ir iš skruzdžių tarpo, nežiurint žiaurių gyvenimo sąlygų, prasimuša paviršium reto gabumo žmonės; bet dar daugiau pasilieka pilkoj minioj, nepasireiškusių, gyvenimo užtrintų ir visuomenei savo gabumais dingusių. Iš kitos pusės, "didžiųjų" tarpe mes lengvai priskaitysime šimtais, jei ne tūkstančiais, tokių, kuriuos drįstume pavadinti pelų maišais. Jei vis dėlto jie pirmąją gyvenime, tai ar dėl to, kad malonus likimas jų gyvenimo kelin idėjo nepelnytai gerą kraitį; arba dėl to, kad iš tėvų paveldėjo tam tikrą socialinę padėtį; ar dėl to, kad jų visuomeniniai santykiai padėjo jiems be ypatingų gabumų prasimušti į pirmutines gyvenimo eiles.

Tie visi socialiniai skirtumai, nepelnyti gyvenimo laimėjimai vieny ir nepelnytas gyvenimo skurdas kitų, didžiulėj savo daugumoj yra dabartinės gyvenimo santvarkos ir iš jos išaugusių socialinių santykių padaras. Mes manome, nieku nepateisintas padaras. Ar ateity, išlaisvintoj Lietuvoj, bus ir pas mus kitaip? Gali būti ir nebūti - beveik viskas pareis nuo mūsų pačių.

Dabar pas mus labai daug kalbama apie vienybę. Tos kalbos prasidėjo jau seniai, ypač, kai po 1926 metų perversmo pas mus atsirado tautos vadas, kurio visi mes turėjome klausyti. Kad klusnumui palaikyti nebūtų reikalinga per daug policininkų, buvo mestas "tautos vienybės" šūkis. Tuomet vienybė buvo suprantama kaip tautos klusnumas vadui. Kai dabar kalbame apie vienybę, jos reikalą diktuoja mus ištikusi nelaimė: neturime laisvės ir normalių gyvenimo sąlygų; tauta okupanto yra žvėriškai žudoma ir turi pakelti neišivaizduojamas moralines kančias. Net mes, tremtiniai, už savo gyvybės saugumą turime mokėti labai brangią kainą. Mes visomis jėgomis siekiame atgauti prarastą, išskovoti mūsų tautai laisvo

gyvenimo sąlygas. Pridėkime: daug kas norėtų, kad ir išlaisvintos Lietuvos gyvenimas būtų toks, koks jis buvo. Mes norėtume, kad jis būtų kitoks ir kad laisva Lietuva kurtųsi naujais pagrindais. Bet atgauti laisvę, patikrinti galimą taip tvarkytis, kaip mums reikalinga, - tas uždavinys stoja prieš mus visus kaip visiems vieniną būtinas. Savo siekimus įgyvendinti mes galime tik per kovą. Kova reikalinga visų mūsų jėgų subūrimo, reikalinga vienybės. Tik dėl tos vienybės esmės turime aiškiai ir iš anksto susiprasti.

Vienybė tremty nesunku pasiekti: be krašto ilgesiū ir jo tragiškos padėties atjautimo mus čia gerokai sulygina ir suvienija UNRRA'os katilą. Bet kas bus, kai mes grįšime į išlaisvintą Lietuvą? Mums atrodo, kad mūsų vienybė tuomet turės išlaikyti labai sunkų egzaminą. Iki Lietuvos sienos visi grįšime vienu keliu ir vieningi; bet kai tik ją peržengsim, vienas kelias išsišakos į šimtą, ir kiekvienas eisim į savo namus savu keliu. Kas turi dvarelį, gerą ūkį, įmonę - grįš į juos. Kas turi mieste gerą namą, kad ir bolševikiškų blakių apniktą, - grįš jo išvalyti ir jame gyventi. Kas turėjo gerą vietą, pasistengs ją sau patikrinti ir atiečiai. Bet bus daug tokių, kurie nieko neturi ir eis savu keliu į nepatiktą rytą. Ar geri pažįstami, atsisveikindami Virbaly ir sakydami viens kitam "Sudiev", nepasakys tuo pačiu "Sudiev" ir mūsų vienybei? Ar ne dėl to daug kas, kai mes šiandien keliame klausimą, kaip mes išlaisvintoj Lietuvoj tvarkysimes, atsako: "Dabar man tas nerūpi; reikia iškovoti kraštui laisvę, o jau vėliau žiurėsime!" Ar ne dėl to jie neatidėti vėlesniam laikui mūsų susitvarkymo ateity klausimą, kad jie mano grįšią į senąją Lietuvą, į senas užtikrintas vietas; jiems laisva Lietuva ir reiškia tas užtikrintas vietas. Mes manome, kad tokių yra labai daug ir jiems nerūpi, kad išlaisvinta tėvynė vieniems gali virsti motina, kitiems pamotė.

Mes socialdemokratai, norime, kad laisva, demokratiška Lietuva visi būtų tikra motina; kad joje nebūtų nepelnytai privilegijuotų ir neteisinių skriaudžiamųjų; kad joje nebūtų "didelių" ir "mažų" žmonių; kad visi mes būtume dideli, vienas kitam broliški ir bendromis pastangomis siekią bendros gerovės. Mes galim tai padaryti, nes laisvoje Lietuvoj patys kursime savąjį gyvenimą ir taip, kaip norėsime ir kaip pajėgsime.

Vadinasi, reikia gero noro ir gero supratimo.

Mūsų ateities gyvenimą turime kurti naujais pagrindais.

Lietuvos Socialdemokratų Partijos Delegatūros užsienyje paskelbtos mūsų programines gairės, pridėtos prie "A.K." 7-ojo numerio, bendrais bruožais nusako, kokios Lietuvos mes siekiame. Mūsų siekimuose nėra "didelių" ir "mažų" žmonių. Mes norime pas mus tokios santvarkos, kuri padėtų kiekvienam pasidaryti žmogum tikrąją to žodžio prasme. Mes nesame svajotėjai. Žmonijos gyvenimo evoliucija eina ta kryptim, kurią nusako socialdemokratija; bet ji vyksta ir yra vykdoma pačių žmonių pastangomis. Šių dienų vakarų Europa aiškiai tai vaizduoja. Mes su visu griežtumu atsiribojame nuo bolševizmo, nuo režimo, kuris žmogų pavergia ir paniekina, nesibijodamas jo sunaikinti; kuris socializmo idealą iškeitė į žiaurią policinę valstybę, grupės asmenų saivališkai valdomą. Mūsų siekimų pagrindas - ne tiktai valstybės, bet ir socialinė demokratija.

Kas gali ką prikišti mūsų siekimų moralinei esmei, - šalinti iš žmonių tarpo išnaudojimą; siekti bendros materialinės gerovės; sudaryti sąlygas, kiekvieną įgalinčias visokeriopai vystytis ir kulturiškai augti? Iš geros valios žmonių - nė vienas. Bet jeigu egoistiški asmens ar paski visuomenės grupių siekimai norėtų pastoti kelią į naują, teisingesnę, vi suomenes daugumai naudingą santvarką, visi tokios santvarkos šalininkai turi stoti kovon už jos įgyvendinimą. Pirmoje eileje turi tie, kuriems dabartinis gyvenimas yra pamotė, visi "mažieji" žmonės. Kovoti turime toms priemonėms, kurias tiekia nesuklastota demokratiška politinė santvarka.

Kad kova už naująjį gyvenimą būtų sėkminga, ji turi būti organizuota ir tęsiama iki bus laimėta. Kovos organizuotumą, pastovumą ir sėkmingumą gali patikrinti tik vieninga, į vieną partiją susibūrusių žmonių valia ir veikla. Aiški programa; aiški veikimo taktika, suderinta su giliu žitiku, yra mūsų siekimų vykdymo pagrindas.

Dėl to mes kviečiame visus "mažuosius" žmones, kuriems mūsų siekimai yra jų siekimai, burtis į Lietuvos Socialdemokratų Partiją. Burtis jau dabar, tremty, kad iš anksto pasiruoštume mūsų uždaviniams išlaisvintoje

Lietuvoj. Burtis iš įsitikinimo ir su pasiryžimu iškovoti ir sukurti laisvą, demokratišką, darbo žmonių Lietuvą.

Mes kviečiame į mūsų Partiją ne tik "mažuosius" žmones. Pasaulinio karo audrą ir ją sekę įvykiai daug ką privertė perkainoti turėtas vertybes ir pastatė kryžkelėn. No likimo neišvengė nei mūsų inteligentija, nei ypač mūsų jaunimas. Ir jiems einant į visuomeninį darbą, gyvenimas momentas stato grieštą klausimą: "Kur eiti ir su kuo?" Esame gal tiek geresnė už kitus padėty, kad mūsų inteligentai ir savo kilme ir visu savo nusiteikimu nėra atitrukę nuo darbo Lietuvos, supranta jos vargus ir lengvai suprastas jos siekimus. Kartu supranta, kad inteligentijos vaidmuo atkuriamoj Lietuvoj bus ypatingai svarbus. Mes norim tikėti, kad atsiras inteligentų ir ypač jaunimo, kurie suprast ir mūsų siekimus. Mes džiaugsimės, jei jie, būdamies prie bendrų tautai uždavinių įgyvendinimo, papildys mūsų gretas bendram žygiui už tautos laisvę, pažangą ir gerbūvį.

Kai kas bus greitas mus pakaltinti, kad, kurdamies kaip partija, tuojardome tautos vienybę jai pavojingiausioj valandoj. Mes nesibijome to priekaišto dėl to, kad juo nesame kalti. Ir mes esame už vienybę tautos bendruose siekimuose, ką esame įrodę visa Lietuvos Socialdemokratų Partijos 50-ties metų veikla. Bendrų uždavinių ateity turėsime dar daugiau. Bet mes nesame už vienybę iki Virbalio. Mes norime didelės ir sąmoningos vienybės; tokios, kuri Vakarų Demokratijas pavojaus valandoje sulydė į vieno uolą ir atnešė joms pergalę; už vienybę bendruose uždaviniuose, bet kartu už laisvę kovoti ir krypti gyvenimą tuo keliu, kuris mūsų įsitikinimu vestų mūsų kraštą į laimingesnę ateitį. Dideli įvykiai ir pasikeitimai, kuriuos gyvename, reikalauja iš kiekvieno nuoširdaus ir greito apsisprendimo. Mes sveikinsim kiekvieną apsisprendusį mūsų siekimų naudai, laipo idejos ir bendrų žygių draugą mūsų eilėse.

" MŪSŲ TAUTIEČIAMS, IŠVYKSTANT ANGLIJON "

Britų zonoj esančių baltų, taigi ir mūsų tautiečių skurdžiame gyvenime vyksta esminis ir radikalus pasikeitimas. Būtent, okupacinė Britų vyriausybė 1947 m. balandžio mėn. antroje pusėje pradėjo baltus gabenti darbuams į Angliją. Pirmieji transportai jau pasiekė Angliją ir įsijungė britų darbo procesan. Veik kasdien eina vis nauji transportai. Kalbama tremtinių tarpe ir rašoma anglų spaudoj, kad bėgy artimiausių mėnesių busių Anglijon pergabenta per 100.000 DP. Dar daugiau, Maskvos konferencijos metu, kaip buvo diskutuojamas DP klausimas, britų užsienių reikalų ministras Bevinas pareiškė kad šių metų bėgyje iš britų zonos bus išgabenti visi DP. Bevinas nenurodė kur tie DP bus išgabenti, iš jo pareiškimo aiškėja, kad britų vyriausybė yra pasiryžusi savo okupacinėj zonoj baigti pagaliau DP problema savo priemonėmis ir pagal savo nuožūrą.

Britų vyriausybės DP problema sprendžiama antroje pasaulinio karo padarinių šalinimo plokštėj. Atseit, įjungiamą į besistovantį pokarinių gyvenimą keletas tūkstančių asmenų, kurie karo audrą buvo išplėsti iš savo nuolatinių gyvenamų vietų ir bėgy dviejų pokarinių metų nepajėgė dėl tų ar kitų priežasčių surasti naują gyvenimo išeitį patikinančią jiems maždaug normalią egzistenciją.

Atrodo, kad baltams tokią naują gyvenimo vietą Britų vyriausybė nuplėndė surasti bent laikinai britų ūkio darbo procese. Tuo tarpu dar neišku ką britų vyriausybė padarys su nedarbingais baltų bendruomenės nariais, t.y. vaikais, seneliais, invalidais. Atrodo betgi, kad jie taipogi alės sekti darbingus šeimos narius, Kartu tenka pažymėti, kad britų vyriausybė baltų įtraukimą darbo procesan visai atvirai laiko b a n d a u o j u į t r a u k i m u, kurs parodys ar tas naujas darbininkas r i g y s a n g l ų b e n d r u o m e n é j, a r n e. Tas bandomasis airotarpis žada trukti vienus metus, po kurio seks arba naujo darbininko

ir, visiškai įjungimas į britų darbo procesą arba jo galutinas atstūmimas ir, atrodo, perkėlimas atgal Vokietijon, kaip tai daroma su lenkais, kurie nenori ar negali įsijungti į normalų britų gyvenimą.

Anglijos darbo procesan baltai jungiami, kaip paprastai darbininkai ir vargu kol bus pramokta kalbos, pažinta papročiai ir t.t. teks dirbti savo specialybėj. Kaip darbininkai baltai visai atžvilgiais su lygiamami su britų darbininkais.

Aišku, kad ta lygybė bus daugiau morališkai-teisinio pobūdžio negu faktina. Nemokant kalbos, nežinant gyvenimo papročių baltai ir negali svajoti apie visišką lygybę su britų darbininku. Bet pastatymas lygybės su britų darbininku moralinėj-teisinėj plotmėj yra labai didelis dalykas ir duoda kiekvienam galimybę pasiekti ir faktinąją lygybę ir su laiku pasidaryti pilnateisiu nariu britų bendruomenės. Bet štai čia mes ir priešame prie esminių klausimų.

Didžiojoj Britanijoje jau antri metai vyksta esminiai socialiniai pasikeitimai, kaip patys britai vadina "silent revolution". t.y. tyli revoliucija. Paėmus darbiečiams vyriausybę į savo rankas, tylusis revoliucijos plūgas pradėjo arti Didž. Britanijos socialiniai politinį ir ekonominiai kultūrinį gyvenimą giliai, plačiai, visapusiškai, pagrindinai pagal darbo partijos socialistinę programą. Nors konservatoriai, atstovaujantieji britų kapitalistus vis labiau tai revoliucijai priešinasi ir protestuoja, bet atrodo, kad darbiečių vyriausybė, nežiūrint nieko puskely nesustos ir užbrėžtąją programą vykdys toliau pagrindinai pertvarkant Britų Imperijos socialinę ir politinę struktūrą. Tai vyks bent iki naujų parlamento rinkimų, t.y. dar tris metus. O jeigu ir naujuose rinkimuose darbiečiai gaus tokią pat absoliutinę daugumą, kaip dabar, žinoma, tylioji revoliucija bus vykdoma toliau.

Ta revoliucija neveltui vadinama tyliąja. Ji vyksta be mitinginio, totalistinėm valstybėm įprasto ermidelio ir, kas svarbiausia, be suvažiavimų ir bent mažiausio politinės demokracijos principų pažeidimo. Priešingai, ji vyksta kaip tik pilnos, tikros, neklastotos demokratijos sąlygose, garantuojančiose kiekvienam asmeniui pilną laisvę ir neliečiamybę ir praplečiant tą demokratiją socialine prasme.

Taigi mes lietuviai, išvykdami į Angliją, persikeliame į tokias politines sąlygas, kurių mes, dėja, nuo su virš dvidešimts metų neturėjome, ir, kokių daugelis iš mūsų iš viso nesame matę ir išgynę. Juk pradėdant 1926 m. gruodžio mėn. perversmu Lietuvos politinis gyvenimas vystėsi diktatoriškoj ir totalistinėj atmosferoj iki pat Lietuvą užimant Sovietams. Po to sekė dvi totalistinės okupacijos, gyvenimas Hitlerinėj Vokietijoje ir, pagaliau, labai tolimas nuo demokratijos lagerio gyvenimas Hitlerinio Reicho griuvėsiuose.

Per visą tą laikotarpį, tiksliau iki Trečiojo Reicho žlugimo, demokratija buvo tik koneveikta. O, žlugus Trečiajam Reichui, nors daug kas mūsų tau tiečių ir Saulių virto Raulais ir pasidarė demokratais, bet ta demokratija daug kam buvo ir tebėra tik maskė. Užteks kai kuriose valstybėse aiškiau pasireikšti reakciniams elementams, kaip kad pav. Prancuzijoje gen. de Goliui neaiškiai pasikakyti už autoritativinį režimą, kai mūsų naujai iškepti demokratai tuoj pradėjo kelti savo galvas ir prancuziškam generalui matyti išganytoją.

Išvykus Anglijon kiekvienam reikės visiškai aiškiai savo politiniai socialinė fizionomija išryškinti. Prie to vers konkretus gyvenimas ir jo tikrovė. Mes, visi ten nuvykę, įsijungsimė į darbą greta anglių sąmoningo darbininko, kurio rinkti atstovai pagrindiniai reorganizuoja drąsiai viena iš didžiausių pasaulio imperijų. Kiekvienas mūsų privalės priklausyti profesinėms sąjungoms t.y. paties angliškojo darbininko, ilgoj ir atkaklioj kovoj išugdytom organizacijoms, kurioms priklauso labai svarus žodis valstybės gyvenime. Toms organizacijoms priklausy ir darbo procese vienas greičiausiai stovės ir lietuviškas socialdemokratas, ir vadistinio režimo atstovas ir katalikas demokratas, ir valscietis liaudininkas ir pagaliau konjunkcinių pobūdžio neaiškūs politiniai samburiai, kaip "Lietuvių Frontas" ar "Laisvės Kovotojas" ir t.p.

Atrodo, kad už tiesioginio darbo ir profesinių sąjungų ribų, visiems vykusiems į Angliją bus palikta visiškai laisvė, ir jau mes patys niekie-

nevaržomi, galėsime politiškai visuomeniškai orientuotis taip, kaip kam mūsų patinka. Jeigu kam patiks, tie galės susispiesti į jau esančią Anglijoje lietuvių darbininkų Šv. Juozapo draugiją. Jeigu kam nepatiks - tie galės spiestis į kokią nors kitą politinę organizaciją, kuri narius galėtų kurti ir visuomeniškai tam tikra linkme auklėti.

Visa tai priklausys nuo to, kaip mes suprasim savo uždavinius, būnant Anglijoje: ar mes ten norėsime virsti tik ekskursine emigracija, ar kartu norėsime ruošti ir politiniai visuomeniniai gyvenimai išlaisvintoj Lietuvoje.

Mūsų lietuvių socialdemokratų nusistatymas tuo požiūriu visiškai aiškus: Mes norim būti sąmoninga politinė emigracija ir kaip tokia kuo-čiaudžiausiam kontakte su mūsų idėjos draugais Anglijoje t.y. su Britų Darbo Partija, ieškoti kelių į laisvą socialistinei-demokratinę Europos federaciją, kurioje būtų vieta ir Lietuvai, kaip vienam tos federacijos nariui. Tai mūsų partijai, pirmutinei iškėlusiai demokratinės Nepriklausomos Lietuvos šūkį, krinta didelė atsakomybė prieš rytojaus Lietuvą ir kartu didelė vaidmuo mūsų išėivijos tarpe jos politiniam suorientavime. Nes mes sam vienintėle lietuviška ir kartu internacionaline partija, turinti tokią programą, kaip visos socialistinės Europos ir pasaulio partijos, kurioms istorinių įvykių eiga, ypač Europoje, patikėjo dabartiniu metu labai svarbų atsakomą Europos pertvarkymo ir suvienijimo uždavinį. Juk šiandien tik visose Europos valstybėse, esančiose šiaurės geležinės uždangos ribų, yra arba grynos socialistinės vyriausybės, arba koalicinio pobūdžio, kurioms socialdemokratams priklauso svarbūs žodis.

Anglijos gyvenimo sąlygos vers politinei galvoti kiekvieną mūsų tautietį. Dar daugiau jos lieps jam aiškiau negu lig šiol apsigalvoti ir pasiryžti. Daug kas iš jų dargi tokių, kurie apie mūsų partiją ir jos siekimus kas ką girdėję. Ir nenuostabu, kad mažai ką girdėjo. Ta partija Lietuvoje buvo labiausiai persekiojama ir naikinama, kaip smetoninio taip ir abiejų okupantų režimų ir beveik per 20 metų ji negalėjo išėiti iš pogrindžio.

Mūsų partijos duryš bus atviros kiekvienam padoriam Lietuvos pilieciui, kuris susiorientuos į socialinės demokratijos pusę ir sąmoningai pasidavins mūsų programai.

Buvimas Anglijoje mūsų idėjos draugų turi būti išnaudotas kaip mokymų patirtinti savo politiniai visuomeniniai bagažą ateities Lietuvai kurti.

NE VALSTYBINIS KAPITALIZMAS, BET SOCIALIZMAS.

Siuo metu daug kalbama ir rašoma apie ūkiškos santvarkos radikalią pertvarkymą. Anglijoje darbiečių vyriausybė suvisuomenino Anglijos Banką, anglies kasyklas ir neseniai parlamentas po ilgų ginčų nubalsavo įstatymu, kuriuo suvisuomenina tolimojo susisiekimo laivininkystę ir geležinkelius. Tai reiškia, kad milžiniškos gamybos įmonės su visomis priemonėmis paskirų kapitalistų rankų bei jų bendrovių pereina į visuomenės valdyti. Šitoks ūkiškųjų pagrindų pertvarkymas liečia ne surudijusį skaitiklį, bet milijardus svarų sterlingų vertės turtą. Jis liečia didelį skaičių kapitalistų ir akcininkų. Todėl suvisuomeninimo priešininkai visais argumentais įrodinėjo tokių ūkių pertvarkymų nenaudingumą ir net kenksmingumą visuomenei ir jos ūkiui. Toks garbingas vyras, kaip W. Čerčilis, taip plūsta darbiečių vyriausybę ir pačia partiją, kad stebiesi žmogus iš kur šis dženelmanas tokio plūdimosi išmoko. Kai buvo suvisuomeninamos anglies kasyklos Čerčilis su skaudančia šėdimi tylėjo. Bet laivininkystės ir geležinkelių suvisuomeninimas išmušė jį iš lygsvaros. Mat tai liečia konservatorių žmogus ir jų gerbuvį, liečia luomą, kuriuo Anglijos konservatoriai remiasi.

Vokietija ruošiasi suvisuomeninti plieno, geležies ir anglies kasyklas ir liejyklas, elektros jėgaines, draudimą nuo ugnies ir pagrindinę stambiąją pramonę. Nors Vokietijoje kermo mažiau keliama, - mat daug kas karo metu sugriauta ir sunaikinta, kapitalistų luomas materialiai ir moraliai išbloktas, bet čia suvisuomeninimui priešinasi krikščioniškieji socialai išsvieji demokratai.

Jie sutinka, kad būsimasis Vokietijos ūkis būtų planingas ir valstybiškai prižiūrimas, bet suvisuomeninimą atmeta. Gross-Hersene priešingumai tiek toli buvo nuėję, kad socialdemokratams reikalaujant, suvisuomeninimo

klausimas buvo atiduotas tautos balsavimui. Tauta 72% pasisakė už suvisuomeninimą. Badenų krikščioniškieji socialai, eidami į vietas seimelio rinkimus, sugalvojo tokį šūki: - "Balsuokite už Dievą! Dievas arba savižudybė!" Badenų gyventojai gegužės 18 d. balsavimais turės pasisakyti už šio krašto konstituciją ir išsirinkti seimelį, nuo kurio priklausys pagrindinių ūkio klausimų sprendimas.

Į šį rinkimų krikščioniškųjų socialų šūkavimą, Soc. dem. atsako, kad Badenų žmonės į Seimelį renka ne Dievą, bet paprastus atstovus, kad "savižudybė" gresia šio krašto padoriems darbo žmonėms, bet tiems, kurių turtams gresia pavojus. Beto, nurodo, kad tokie kategoriški šūkavimai priemen Hitlerio totalizmą, kuomet pasirinkimo taip gi nebuvo, - buvo tik Hitleris arba mirtis. Tai būdingi kovos dėl žemiškųjų turtų pavyzdžiai. "Demokratai" socializacijų priešinkai, tvirtina, kad suvisuomeninimai, suvalstybinimai ir socializacijos nuvesiančios visą ūkiškąją gyvenimą į valstybinį kapitalizmą. O tas valstybinis kapitalizmas sutrikdys ūkiškąją gyvenimą, nes gyvybinėms ūkio šakoms patekus į valstybės rankas, jos atsidursiančios biurokratų valdyme. Čia pat tuoju nurodoma, kad taip buvo Hitlerio Vokietijoje, ir dabar esą Sovietų Rusijoje, kur valstybinis kapitalizmas yra pasiekęs aukščiausį savo išsivystymo laipsnį. Ir vistiek, nežiūrint tokių svarių argumentų, tautos balsuoja už privačių ir monopolinių stambiųjų turtų nusavinimą.

Čia, Vakaruose plačiosios masės skiria Sovietiškąją valstybinį kapitalizmą nuo socializacijos ir nesiduota klaidinamos. Jos žino, kad Hitlerio Vokietijoje ir Stalino Rusijoje trūksta vieno ir pagrindinio dalyko: laisvės. Diktatoriniai režimai sukaustė nelaisvės pančiais visą žmogų, neduoda pasireikšti jo asmenybei, pavertė darbininką į paprastą daiktą ir įgyvendino tokį žmogaus išnaudojimą, kokiam nėra pavyzdžio. Sovietų Rusijoje ūkiškame gyvenime: fabrikuose ir įmonėse vyrauja raudonųjų direktorių neapréžta diktatūra ir nuožiūra.

Demokratinis socializmas su laisvu ir kūrybingu žmogumi nieko bendro neturi su tokiuo valstybiniu kapitalizmu, koks buvo Hitlerio Vokietijoje ir yra Stalino Rusijoje. Socializmo negalima sukurti diktatūrinėmis čekistų priemonėmis ir įgyvendinti iš mongolų pasiskolintais papročiais. Jį įgyvendins laisvas, organizuotas, drausmingas ir kūrybingas žmogus. Taigi panašūs argumentai šauna pro šalį ir Vakarų žmogaus neitikina.

Tačiau ir mums reikia išsiaiškinti ką reiškia tos dažnai kartojamos suvisuomeninimų, suvalstybininimų ir socializacijų sąvokos. Suvisuomeninimas reiškia tik tą, kad tam tikri turtai: žemė, gelmių žaliavos, taš žaliavas perdirbančios stambiosios įmonės su visomis gamybos priemonėmis ir įrengimais išimamos iš paskirų žmonių valdymo ir naudojimo ir perduodamos visuomenei; kitaip tarus, tie turtai suvisuomeninami.

Turtų suvisuomeninimas dar nenusako, kaip, kuriuo būdu ir kas tuos turtus tvarkys ir ūkiškai išnaudos. Suvisuomeninimo aktas nėsprendžia ir nepasako, kad į suvisuomenintų įmonių valdymą būtina turės ateiti valstybės pastatytas valdininkas-biurokratas.

Jei suvisuomenintą turtą perima tvarkyti ir valdyti valstybės aparatas, tuomet galima aiškiai tvirtinti, kad toks turtas suvalstybinamas ir jį tvarkys ir prižiūrės valstybės pastatytieji valdininkai - biurokratai. Pavyzdžiui, daugely kraštų geležinkeliai yra valstybės žinioje. Paštas su visomis priemonėmis ir įrengimais nuo senų laikų yra perėjęs į valstybės rankas. Tad atsitiko todėl, kad privatus paštas, kaip nepaprastai svarbi žinių tiekimo priemonė, būdamas privačiose rankose, galėjo pasitarnauti atskirų kapitalistų grupėms ir pakenkti, kitiems konkurentams. Todėl dar prieš šimtą metų, patys kapitalistų sluoksniai reikalavo pašto suvalstybinimo, kas ir buvo bendrai gerovei įgyvendinta. Privatus geležinkeliai tarifų pagalba, taipgi galėjo varžyti paskirų prekių transportą. Tad ir ši priežastis privedė prie geležinkelių suvalstybinimo. Šitoms priemonėms net ir kapitalistiniai sluoksniai nesipriešino, nes tai buvo jiems naudinga.

Valstybė, išdo pajamoms padidinti yra įsivedusi tam tikrų prekių monopolijas, - tabako, degtinės ir kiturusi toms monopolinėms prekėms gaminti atitinkamas valstybines įmones. Taigi ir čia turime reikalo su valstybės kišimosi į visuomenės ūkio reikalus. Valstybė į suvalstybtintas ir monopolinio pobūdžio įmones yra sudėjusi daug kapitalo. Taigi čia galima kalbėti

apie valstybinio kapitalizmo tam tikrą formą. Demokratiškuose kraštuose, kur veikia demokratiškai rinktos žmonių atstovybės, minėtos, valstybės valdomos įmonės, sunkiai pasiduoda kontrolei bei priežiūrai. Tačiau tokių valstybės valdomų įmonių jokių būdu negalime lyginti su Sovietų Rusijoje egzistuojančių totaliniu valstybiniu kapitalizmu, kur mažo žmogaus: darbo ūkininko, amatininko, prekybininko turtas ir jo gamybos priemonės yra nusavintas, valstybės kontroliuojamas, subiuokratintas ir pats asmuo yra patekęs į visišką nelaimę, tapęs beverčiu gamybos įrankiu.

Demokratiškieji socialistai nesiekia suvisuomenintų turtų vien tik suvalstybinti. Jie kovoja už tokio turto suvisuomeninimą arba socializaciją. Socializuotos įmonės bei atskiros gamybos šakos privalo pereiti tam tikrų visuomeninių organų priežiūrai, kontrolei ir net valdymai. Tai pasiekama tuo būdu, kad į suvisuomenintą įmonę vadovaujančius organus įvedami valstybės, dirbančiųjų ir valdytojų atstovai. Valstybė, pavyzdžiui, į tokius vadovaujančius organus deleguoja atitinkamų ir suinteresuotų ministerijų vieną trečdalį atstovų, darbininkai ir tarnautojai kitą trečdalį, gi vartotojai papildo valdomuosius organus savų atstovų trečdaliu. Šios trys gamyboje suinteresuotos visuomenės kategorijos įeina į suvisuomenintą turto valdymo ir tvarkymo organus po lygiai ir tuo būdu klausimų sprendimuose gaunasi tam tikra pusiausvira ir valstybės, gamybos bei suvartojimo interesų suderinimas. Tai ir yra suvisuomenintą turto socializacija. Visai suprantama, kad specialūs įstatymai visai aiškiai nusako tokių valdomųjų organų kompetencijas ir prievoles ir nustato tokių organų sudarymo tvarką.

Prieš porą metų Šiaurinės Prancūzijos suvisuomenintoms anglies kasykloms tvarkyti buvo sudaryta 25 asmenų taryba į kurią įėjo valstybės, dirbančiųjų, ir vartotojų atstovai. Panašios tvarkos laikomasi ir Anglijoje, nes tai vienintelis kelias sudemokratinti ir sukontroliuoti visuomenei svarbias įmones. Atrodo, kad socializuotų įmonių "kapitalizmas" visai nepanašus į totalinį valstybinį kapitalizmą, kuriuo norima išbauginti nenusimanančius ir naivius piliečius.

Esame pasakę, kad socializmą be prievartos ir smurto, įgyvendins laisvas, organizuotas, drausmingas ir kūrybingas žmogus. Musų priešiniai bei žmonės neišsigilinę į reikalą tuoju metu atsikirs: ar galima leisti pašalinam darbininkui bei žioplam vartotojui kištis į tokius svarbius reikalus, kurių jis nežinos kaip išspręsti? Jie pasakys, kad sudėtingas gamybos problemas tegali spręsti kvalifikuotos "asmenybės". Tai sena pasaka, kuri nieko nepasako.

Laisvoje šalyse iš paprasto uosto darbininko pasidarė pirmieji užsienių politikos vairuotojos, iš raidžių rinkėjo ar kalvio išaugo asmenybės, sprendžiančios sudėtingus valstybės reikalus. Tūkstančiai tokių asmenybių dirba fabrikuose ir vaikščioja paskui žagres, tik joms nesurandama ir nesudaroma sąlygų įsijungti į didelį darbą ir pasireikšti.

Todėl savaime suprantama, kad darbininkai ir tarnautojai į socializuotų įmonių valdomuosius organus savo atstovus rinks, kaip organizoti ir susipratę žmonės. Juos išrinks darbininkų ir tarnautojų profesinės sąjungos ir parinks pačius geriausius, gerai nusimanančius tuose gamybos procesuose, kurie vyksta atitinkamose įmonėse. Tai patį tenka pasakyti ir apie vartotojus. Į įmonių tvarkymo organus privalės įeiti žemės ūkio ir vartotojų kooperatyvo atstovai. Savo atstovus galės pasiųsti ir amatininkai, smulkūs prekybininkai ir pramoninkai. Svarbu, kad jie būtų organizuoti, sąmoningi ir suprantą ne tik savo, bet ir bendruomenės reikalus. Taigi čia kalbame apie laisvai susiorganizavusių, sąmoningų ir kūrybingų žmonių atstovus.

Kaip tai nepanašu į totalinio valstybinio kapitalizmo šalį, kur "socializmas" norima primesti iš vadovaujančios viršūnės smurto ir teroro priemonėmis. Todėl, nevalstybinio kapitalizmo, bet demokratinio socializmo kelias yra teisingas. Nevienu politinė, bet ūkiškoji demokratija veda žmogų į išsilaisvinimą nuo visokeriopu jo pavergimo būdų į tikrai laisvą aprūpinimą ir kultūringą gyvenimą.

DARBIEČIŲ KELIAS GERBŪVIUI PASIEKTI.

Straipsniu "Visuotini rinkimai" "A.K." pradeda straipsnių seriją apie dabar Didžiojoje Britanijoje vykstančias ir darbiečių programoj numatytas vykdyti reformas. Tos reformos turi tikslą pakeisti iš pagrindų visą Anglijos ūkiškojo ir socialinio gyvenimo struktūrą, siekdamas tautos bendros gerovės, politinę demokratiją papildant socialine ir tuo būdu įdedant į demokratijos sąvoką pilną jos turinį. Darbiečių vykdomas D. Britanijos gyvenimo pertvarkymas turi lemiamos reikšmės ne tik Anglijai. Darbiečių žygius, jų laimėjimus ir jų sutinkamus sunkumus su įtempta atyda seka visas pasaulis, nes tik tuo keliu ir jis gali eiti į laimingesnę ateitį. Kad darbiečių reformų planas yra išdėstomas bent penkiolikai metų, kad jis vykdomas ramiomis demokratijos priemonėmis, tas tik sustiprija juomi susidomėjimą. Mums, besiorientuojantiems į Vakarų jį yra ypatingai įdomus ir pažintinas. Kviečiame mūsų skaitytojus atydziai tuos straipsnius skaityti.

"A.K." Redakcija.

Visuotini rinkimai.

Su darbo partijos suvažiavimu, įvykusi 1945, kada W. Churchill'is atmetė C. Attlee prašymą atidėti visuotinius rinkimus iki rudens, visuomenės susijaudinimas staiga pradėjo augti: kiekvienas suprato, kad prasidėjo Britanijos istorijoje reikšmingiausia rinkiminė kompanija.

Maža buvo tokių, kurie tikėjosi palankių darbiečiams rezultatų. Atrodė, kad didžiojo karo vado Churchill'io nepaprastai išaugęs prestižas nulėms rinkimus taip kaip juos nulėmė kariniai veiksmai po I-jo didžiojo karo (per karą susidarūsios aplinkybės). Bet šiuo kartu politiniai pranašai suklydo, o buvo teisūs Darbo Partijos nariai, kurie tikėjosi, kad tauta apsisprendė nebesekti senais pavyzdžiais, bet kurti naują Britaniją. Su triumfu valdžia buvo perduota Darbo Partijai. Balsuotojai atsikreipė į socialistus, kurie per savo 45 metų gyvavimo laikotarpį niekad nebuvo turėję reikalingos daugumos praveisti savo radikalioms socialinėms reformoms. Tai buvo naujos galdynės pradžia, kurią H. Laski, Darbo P-jos pirmininkas, palygino su 1832 metų pasikeitimu, kada "Reformų įstatymu" valdžia buvo perleista tolygiai stiprėjančiam viduriniajam luomui.

Laimėjimas ryškiausias buvo miestuose: Londone -48 vietas iš 62, Birmingham'e -10 iš 13, Manchester'yje 9 iš 10, Liverpool'yje 8 iš 11. Net ir konservatorių tvirtovėse žemės ūkio Norfolk, Suffolk, Essex srityse darbiečiai gavo daugumą. Konservatoriams tai buvo didžiausias pralaimėjimas po liberalų pasisėkimo 1906 m., o D.P-ja tuo laimėjo viso šimtmečio reikšmingiausią pergalę.

Darbo P-ja laimėjusi 239 naujas vietas sudarė 393 daugumą prieš 198 konservatorius ir 12 liberalų. Šitie naujieji atstovai atstovauja naują dviasią pasireiškusių visame krašte. Kartu jie pažemino vidurinių darbiečių atstovų amžių iš 56 į 43 metus. Jie buvo išrinkti iš įvairiausių profesijų: 68 atėjo į parlamentą tiesiog iš karų, tarnybos, 150 yra rankų darbininkai, 44 teisininkai, 49 universitetų ir kt. mokyklų mokytojai, 26 žurnalistai, 16 įmonių vadovų ir technikų, 15 gydytojų ir t. t. 21 jų yra moterys, kurių 8 namų šeimininkės.

Visiems jiems charakteringas yra tas bruožas, ko negalima pasakyti apie konservatorius- paveldėjimo teise valdančios klasės atstovus, kad jie yra užaugę ir išsiauklėję vienoj kurioj plačiųjų masių demokratinėj organizacijoje, -profesinėse sąjungose, kurios dabar turi 8 mil. narių, kooperacikos sąjudyje su 9 mil. narių arba savivaldybinėse įstai-gose kurių egzistencija yra tikriausias laidas prieš sukencontravimą perdidelės galios centrinėj valdžioj. Darbo Partijos geriau kaip kitų partijų vadovai žino, kad demokratija nebus stipri, jeigu ji nesieks iki pačių gyvenimo apačių ir jeigu piliečiai, aktyviai dalyvaudami

bendruomenės valdyme, nepasidarys daugiau valdančiais kaip valdomaisiais.

Šis rinkimų laimėjimas yra reikšmingas dėl to, kad D.P.-ja turi ilgalaikį socialinių pakeitimų planą, įgyvendinamą tik per daugelį parlamento kadencijų, ir savo rinkiminėje programoje ji išstatė to plano tikslai dalį. Šis planas numato viešos nuosavybės įmonių sritį plėsti palaipsniui, gilinant socializaciją, kelti gamybą ir siekti gaminių galimai teisingesnio paskirstymo. To plano galutinis tikslas kaip nusako 1948 m. priimta partijos konstitucija, yra: "Užtikrinti rankų ir proto darbininkams visus jų darbo vaisius ir jų galimai lygesnį paskirstymą remiantis bendros gamybos priemonių nuosavybės, bendro paskirstymo, ir pasikeitimo pagrindu ir galimai tobulėse visokios įmonės ar tarnybos administracija".

Socialistai siekia apvalyti ekonominius veiksnius, ką mokslas dabar padarė galimu dalyku. Iki šiol politinės partijos nuo šiuo veiksnų visiškai priklausė: kada sušlubuodavo ekonominis gyvenimas ir valdančios partijos padėtis pasidarydavo netikra, Darbo P.-ja siekia tokią padėtį pakeisti, kontroliuodama ekonominius veiksnius atsižvelgiant į visos tautos interesus. Ji siekia viešąją (bendrąją,) gerovę padaryti bendrosios politikos metu, o pasitarnavimą bendram reikalui (viešąją tarnybą) bendruomenės varikliu (tikslu).

Karo metu buvo daug pavyzdžių įrodančių, kad toli gražu ne piniginis išskaidinimas paskatina žmones atlikti didžiausius darbus ir pati darbo partija, jos išaugimas ir paskutiniai laimėjimai-perėmimas valdžios yra milijonų žmonių darbo, pasišventimo ir energijos vaisius. Jeigu galima pasiaukoti karo ir partijos labui, tai galima yra padaryti ir visų mūsų gyvenimo labui.

Darbiečiai siekia sukurti naują bendruomenę, paremtą kooperacijos, (bendradarbiavimo) pagrindais namie, ir kiek jų įtaka sieks, visame pasaulyje. D.P.-ja siekia, kad kiekvienas būtų laisvas vystyti savo asmenybę be kasdieniškos kovos už savo būtį. Socialistai yra už laisvę, bet jie žino, kad laisvė, be socialinių ir ekonominių reikalų kontrolės yra pasmerkta. Jie jaučia, kad demokratijoje valstybė yra ne priešas, bet laisvės tarnas.

Įvairūs darbiečių vadai yra daugeliu atveju pareiškę-pabrėžę ekonominio gyvenimo planavimo, kaip laisvės pagrindo, būtinumą.

Britų kelias į socializmą yra demokratijos kelias. Dėl to politinės demokratijos išlaikymas ir apsaugojimas apsprendžia ir socialinės programos vykdymo intensyvumą. Demokratijos esminė savybė yra ta, kad opozicija visada turi turėti galimybę pareikšti savo nuomonę tikslu atitraukti piliečių paramą, esamai vyriausybei. Bet jeigu opozicijai ši teisė pripažįstama, seka, kad visi numatyti socializacijos įstatymai turi būti parlamente viešai išdiskutuoti, kad tokiu būdu opozicija galėtų pareikšti savo nuomonę. Kitas šių diskusijų tikslas yra atidengti visas siūlomų įstatymų ydas. Taigi, nors jau yra padaryta daug parlamentinės procedūros suprasdinimų, tačiau debatai užima vistiek daug laiko, taip kad galima priimti per metus ar 5 metų laikotarpį įstatymų skaičius yra ribotas. To išdava ir yra, kad kelias į socializmą turi būti palaipsniuis. Tai kartu yra ir priežastis, kodėl D.P.-ja per 1945 m. rinkimus nepasiekė 100% socialinės programos, o tikslai jos dalį. Kada visa 1945 metų programa bus įvykdyta, dar ekonominis gyvenimas bus mišrus, nors viešosios nuosavybės įmonių sritis bus žymiai praplėsta. Ir nors didelis žingsnis bus padarytas į suvienodintą bendruomenę, jos dar pilnumo nebus pasiektas. Socialistinės visuomenės galima bus pasiekti apie 1960 m., bet ne apie 1950-sius.

Yra ir kita priežastis, verčianti kurti socializmą palaipsniui: reikia laiko paruošti ateities valstybinių įstaigų ir nacionalizuotų įmonių vadovus. Dabartiniai civiliniai tarnautojai, nors tai keista, tai darbu nėra tikę. Kapitalistinėje sistemoje jų vyriausia pareiga buvo negatyvi- vengti nepadaryti blogai, vietoje stengtis daryti gerai. Naujieji civiliniai tarnautojai turės būti ekonomiškai ir psichologiškai perauklėti. Kol nėra paruošta tinkamą tarnautojų negali būti įgyvendinamas ir socializmas.

Įgyvendinti socializmą nepažeidžiant individo laisvės ir politinės demokratijos yra daug sunkiau kaip to pasiekti staiga ir neišvengiamai

žiauria revoliucija. Jau grynai techniškai yra sunku sudaryti sąlygas, kuriomis privačios nuosavybės įmonės galėtų veikti greta su suvalstybinomis. Be to, planuoti įtikinant kiekvieną patvarkymą teisingumu, yra sunkiau, kaip priverčiant įsakymų klausyti. Tačiau niekas negali abejoti reikšmingumu visam pasauliui to, kas dabar vyksta Britanijoje. Visi dabar stebi šitą bandymą ir žiuri ar praktikoje planavimas pagal socialistinius principus gali būti pravestas taikingomis priemonėmis ar ne. Niekas šio bandymo nėra ėmėsis. Sovietų Sąjunga socialistiniam planavimui paaukojo politinę laisvę ir ramybę. J.A.Valstybės vos tik pradėjo planuoti savo ekonominį gyvenimą siekiamos viešosios gerovės, daugelis kitų kraštų yra tarp šių kraštutinių ir dauguma jų yra sąlygose žymiai panašesnėse į Anglijos, kaip kad į šių pastarųjų dviejų kraštų. Taigi, šio atžvilgiu Anglija yra pionierius, kuris ir dabar gali suvaidinti nemažiau svarbų vaidmenį kaip kad ji yra suvaidinusi seniau padėdama "pramoninę revoliuciją".

Tolimesnis tikslas būtų nušviesti D.P-jos siekimus ir praktišką politiką, ateityje kartu įvertinant reikšmingesnius D.P-jos atliktus darbus nuo jos valdžios perėmimo 1945 metų vasarą.

(bus daugiau)

SOCIALIZMAS IR PATRIOTIZMAS.

I.

Ar geras socialistas gali būti ir geras patriotas?

Kai buvau dar jaunas, bet socialistinių idėjų jau paveiktas, tas klausimas ir prieš mane atsistojo griežtas ir opus. Ar aš, būdamas socialistu, galiu mylėti savąjį kraštą, savo žmones, mylėti kas gražu mano tautos praeity, jos sukurtąjį meno ir kultūros lobyną savitus mano tautos gabumus ir jos būdą? Arno meto socialistinėje literatūroje, kiek ji man buvo prieinama, aš neradau atsakymo ir kaip dabar suprantu, nelabai galėjau ir rasti - kitą cilėje jis tuomet buvo perankstyvas nagrinėti. Klausimą turėjau spręsti pats. Dėl ko perankstyvas?

Anų laikų socializmas, ir ne tik pas mus Lietuvoje gyveno savo pirmąjį, k a r i n gą jį laikotarpį. Jaunuoliškai entuziastingas socialistinis sąjūdis, išėjęs viešumon turėjo patikrinti sau gyvenime vietą. Tai buvo nelengva: visi buvo prieš jį ir jis turėjo būti prieš visus. Ir pradėdamas jis iš karto nuėjo ten, kur turėjo būti laukiamas svečias - į darbininkų mases. Kad jas sau laimėtų, socialistinis sąjūdis turėjo pradėti kovą su tuo, kas dirbančiųjų masei buvo skaudžiausia - su jų materialiniu skurdu, su jų nepakeliamomis darbo sąlygomis, tamsumu ir visišku pakrikimu.

Sąjūdis prasidėjo nuo darbininkų e k o n o m i n ė s kovos organizavimo ir jos vadovavimo, nuo pačių dirbančiųjų, suburimo. Bet ekonominė kova jau rytojaus dieną parodė, kad ji negali būti atskirta nuo p o l i t i n ė s kovos; bet kurie darbininkų laimėjimai jų būklę pagerinti ėjo niekais, nes priešas pirmąją progą panaudodamas, vėl "atsigriebdavo". Be to jaunas socialistinis sąjūdis neužmiršo ir negalėjo užmiršti savo galutinių tikslų - pertvarkyti visą gyvenimą naujais pagrindais. Pertvarkyti - reiškia viską beveik pakeisti kas yra, ir kas pakeistina, išaiškinti dirbantiesiems, naujos ateities kurėjams. Reikėjo išvystyti negailestingą, kompromisų nežinanti esamos padėties kritika, joje kai kada paliečiant ir oficialųjį, dažnai fariziejišką valdančiųjų visuomenės grupių patriotizmą.

Prieš sąjūdį atsistojo visos žemiskos galybės. Kapitalistinė Buržuazija, nujausdama socializme savo mirtiną priešą, kuris rausėsi po jos gerbūvio giliausiais pamatais, pasiskubino mobilizuoti prieš jį visas jėgas, kad užgniaužtų dar silpną esant. Savo uoliais talkininkais buržuazija turėjo dvi kitas pasaulio galybes - vyriausybes ir bažnyčią. Talkininkai savo uolumu dažnai pralenkdavo patį "gaspadorių", vienas jų niužiindavo socialistą visa valstybės aparato galia, antrasis - bažnyčia stengėsi socialistus diskredituoti moraliai ir be skrupulų karstė

ant jų visus piktočius velnius, siekdama socialistų pavaizduoti kaip pikčiausią blogybių indą. Tik prisiminkim, kas darėsi ir pas mus, Lietuvoje. Tą pačių minčių ir nuotaikų vedini, caro žandaras ir "uolus" kunigas sutartinai pliekė į tą pačių vietą, į esamos santvarkos "ardytoją". Buvo žinoma ir išimčių. Be kitų prieš socialistus argumentų buvo tuomet vartojamas ir tas, kad socialistas girdi, yra savojo krašto priešas, ir kad socializmo ir patriotizmo sąvokos yra nesuderinamos kaip naktis ir diena. Nes kas plūsta savąjį kraštą, koks jis bebūtų, koks jis gali būti patriotas?

Socialistinio sąjudžio veikloj buvo dar vienas jo požymys, kuris davė progą kaltinti socialistą nepatriotizmu, tai sąjūdžio tarp tautinis pobūdis. Kapitalistinė santvarka ir socialistinio sąjudžio pradžioje jau siekė būti pasauline. Ne kitokiu galėjo būti ir jos priešas. Socializmas siekė pakeisti kapitalistinę santvarką, negalėjo savo uždavinio aprėžti vienu kuriuo kraštu. Uždavinys buvo pasaulinis, nežinąs valstybių sienos. Dėl to paties ir socialistinis sąjudis buvo, yra ir bus internacionalinis. Kai kapitalistinių valstybių tarpusavė kova už rinkas buvo tuomet ypatingai ryški, išsilaužimas iš "patriotinių" atskiros valstybės interesų buvo vertinamas kaip baustinė nuodėmė. O jog socialistas ir tuomet skelbė buržuazijai šlykštų šukį: Visų šalių darbininkai, vienykitės! Juk tai buvo visai panašu į krašto išdavystę!

Reikėjo nepaprasto pasiryžimo ir pasišventimo, kad socialistai ginyinosi kovoje atsilikytų ir kartu augtų. Reikėjo būti ne tik protu įsitikinusiems, kad socializmo siekimai yra realūs ir teisingi, bet tikėti nenugalima jo galia, jo ateitimi, tikėti, kad laimėtu. Tuo metu socialistinis sąjudis visas savo jėgas turėjo mesti į tą kovos frontą, kuris buvo patį svarbiausias ir grėsiąs, paliekant pilnos savo pasaulėžiūros išvystymą kiek vėlesniam laikui. Ir socialistas santykis su savąja tauta, jo uždaviniai tautos gyvenimo srityje taip pat turėjo būti atidėtas vėlesniam laikui.

Savotiškai keista laikotarpį gavo tuomet pergyvanti ir lietuviai socialdemokratai. Lietuvos Socialdemokratų Partija, susikūrusi 1896 metais, vadinasi pirminė lietuvii visuomenė, kaip žinoma, savo programos politinėj dalyje iš karto pastatė nepriklausomos, demokratinės Lietuvos respublikos siekimą, sufederuotos su savo kaimynais. Siekdama mūsų kraštui Politinės nepriklausomybės, Partija siekė Lietuvą atpalaiduoti nuo carinės Rusijos, atsilikusios, kultūrinio ir ūkišku gyvenimu nepaprastai nelygios ir inertiškos, kad laisva Lietuva sparčiau galėtų tarpti visose savo gyvenimo srityse. Kas galėjo būti, atrodo, lengviau kaip suprasti ir atjausti tą siekimą ir kitiems, ypač mūsų klerui? Juo labiau, kad Partija savo propagandoj nepraleisdavo progos pabrėžti caro persekiojamą katalikišką Lietuvą. Bet katalikiškas ir mūsų kleras net po Vilniaus Didžiojo Seimo, kuomet mūsų Partijos liaudy išpropoguotos nepriklausomybės šukis jau buvo ją sukėlęs revoliucinei kovai, dar ir po to 1907 metais atsakomingu savo asmenų pasisakymu " Draugijoj " jis laikė reikalinga, kad mes dėtumės carų Rusijos klusniais įnamiais, mus vadino neatsakominguais svajotojais. Susirišimas su esamąja santvarka ir botagu palaikoma, klerui atrodė savėsnė, kaip socialistų siekimai. Ir keista, ir pagaliau suprantoma. Kas mus tuomet suprato ir visakeriopai parėmė - tai mūsų išėivija Amerikoj.

II.

Socialistinis, mokslu parentas sąjudis baigia gyventi savojo amžiaus pirmąjį šimtmetį, nenustojęs būti jaunuoliškai gyvas, pilnas veržlumo, vis platesniais horizontais ir jau artėdamas prie savo siekimų įgyvendinimo. Per tą laiką socialistinis sąjudis ne tik milžiniškai išaugo, pasidarė pasaulinis, bet ir turėjo savo pasaulėžiūrą liedamas į savo šukius, į ateities santvarkos sąvokas gyvą, realų, gyvenimišką turinį, į kiekvieną klausimą duodamas vis pilnesnį atsakymą.

Socialistinis sąjudis jau senai perėjo iš ginyinosi į puolimą, iš puolimo - į ateities kūrybinius uždavinius. Pačiu pastaruoju laiku jis jau imasi savo siekimus, savo idealą paversti gyvu gyvenimu. Per tą laiką socialistinis sąjudis atliko milžinišką darbą. Prabilęs į dirbančiųjų,

lamsias, suvargintas, pabirusias mases, jis joms padėjo susiburti, susicementuoti, susiprasti ir pakilti, ir kartu iškovoti žmoniškesnes gyvenimo sąlygas. Bet tai buvo tik pradžia.

Be ekonominės, socialistinės sąjudis iš būtinumo turėjo pradėti ir politinę kovą. Tamsios politinės reakcijos metais, kuomet liaudį nekontroliuojamai valdė "Dievo pateptieji" valdovai, turtingųjų padedami, socializmas iškėlė liaudies, tuo pačiu tautos suverenumo šūkį. Žmonės patys turi savo reikalus tvarkyti! Visi turi būti laisvi ir savo laisvėje kits kitam lygūs. Gana "Dievo pateptųjų" ir vergų. Kova už demokratišką politinę santvarką prieš esamą galybes buvo kova už politines teises visiems.

Ilga, atkakli, dešimtmečius trukusi socialdemokratijos kova už Parlamentinį valdymo būdą, už visuotiną, tiesioginį, lygų ir slaptą balsavimą, atstovus renkant, buvo kova ne tik už darbininkų reikalą. Jos laimėjime buvo interesuotas ūkininkas, amatininkas, tarnautojas, smulkūs pirklys, laisvos profesijos žmogus. Tos kovos priešaky ėjo darbininkų klasė, o proletarų priešaky - socialdemokratija. Kova galų gale buvo laimėta, ir nugalėtojai nepašykštėjo savo laimėjimais pasidalinti ir su pačiais priešais.

Toje kovoje darbininkų klasė išaugo ir subrendo visuomeniškai. Darbininkas virto piliečiu. Pasidaręs valdymo dalyviu, jis išmoko ne tik savo reikalą ganyti, bet ir suprasti ir rūpintis valstybės, tariant visos tautos, reikalais. Jis kilo į tą aukštį, kuris reikalingas demokratiškos visuomenės piliečiui ir jos reikalų vairininkui. Tas brendimas, pareigos ir atsakomybės pajautimas juo sparčiau proletariate augo, juo jį atstovai parlamentuose darėsi skaitlingesni. Bendrųjų reikalų supratimas, jų planavimas, ateičiai, paremtas socializmo idealais, kurie siekė visų otonos gerovės ir pažangos, auklėjo kadais tik klausyti mokėjusiam vergaujausio gyvenimo kūrėją.

Tos visuomeninės mokyklos durys prasivėrė visiems. Demokratinė santvarka kiekvienam visuomenės nariui patikrina lygias politines teises. Lygias visiems. Ji pašalina turto ir kilmės privilegijas, baroną, arkivyskupą ir milijonierių, kunigaikštį padarė žmogum tik su vienu balsu, tokiu pat kaip vargingiausias darbininkas, ūkininkas, amatininkas - milijonai. Kas dabar norėjo vaidinti politiniam tautos gyvenime rolę turėjo ieškoti atsiremimą visuomenėj, turėjo įtikinti bent piliečių dalį, kad jis rūpinasi ir jų reikalais. Turėjo į juos kalbėti ir įtikinėti. Turėjo tuos milijonus traukti į politinį krašto gyvenimą ir juos pilietiniai mokslinti. Ne kas kad pradžioj buvo lengva verstis iš demagogijos, neišprūsintųjų mulkinimu, tikinčiuosius vesti ant dangiškojo pavadžio, prie kito jo galo pririšant žemiškų savo reikalų vežimėlių. Dabar laisvai kalbėjo visi ir terėkėjo proto iš pely rinktis grūdus. Žodžiu tariant, socialistinio sąjudžio vadovaujama proletarų politiniai laimėjimai pasidarė visų otoni laimėjimai, paruošę kelią į naują žmonijos gyvenimo erą.

Dabar mes stovime ant jos slenkščio. Kai kur, kaip Anglijoj, tas slenkstis jau peržengtas. Darbiečių užsimojimai Anglijoj, pradėti vykdyti nepaprastai sunkiomis sąlygomis, vienam karui tepasibaigus, ir kitam, atrodo, bebręstant, gal artimiausiu laiku dalimi tepasisėks. Gal šiuometu nenugalimi sunkumai privers juos laikiškai sustabdyti, laikinai užleidus valdžią kitiems. Bet tai bus laikinai, dėl to, kad jų pasirinktasis kelias yra suderintas su būtiną gyvenimo evoliucija, kurios nepakeis jokia konjunktūrinė vyriausybė, dėl to, kad darbiečių upakaly, tesingiau tariant kartu su jais, eina susipratusių, tais pačiais siekimais gyvenančių milijonai. Tai ne pripuolama avantiūra, tai sąmoningų, pasiryžusių milijonų nesulaikoma srovė. Ir jeigu darbiečiai laikinai turėtų perleisti valstybės vairą į priešininkų rankas, tas, kas jų bus spėta padaryti, nebebus galima išbraukti iš Anglijos gyvenimo.

Ir ne tik iš Anglijos. Darbiečių Anglija dabar eina socialistinio proletariato avangarde. Ją seka ne tik akimis ir protu, bet širdimi visa Europa. Darbiečių laimėjimai bus neatlaikomas smūgis kapita-

listiniams Vakarams ir kartu praktiška, gyva, gyvenimo pavyzdžiais paremta mokykla Vakarų proletarams. Darbiečių Anglijos milžiniška įtaka siekia daug toliau. Nekalbant apie Amerikos kontinentą, su piktu įnirtimu darbiečių pasiekimus seka bolševikiškas Kremlius. Anglijoje laimėjusi socialinė lemkbatija, laimėjusi be smurto, milijoninių kruvinių aukų, be nežmoniškų policinės valstybės priemonių, bus ir bolševizmo likimo sprendėja.

Kas žymi socializmo kelią? Jei jam primetama, kad jis yra kerštingas, sukurstė klasių kovą, kai pats buvo žuolomas, kad jis pats stvėrėsi ginklo, kai ėjo kruvinos revoliucijos, - tai tik tėra kaltinimas patiems kaltintojams. Socialistinio proletariato kova tikrumoje buvo g i n i m o s i k o v a prieš užpuoliką ir pavergėją. Kai dirbančiųjų vergimas peršokdavo pakeliamos kantrybės ribas, jie imdavosi ir ginklo. Bet kas čia buvo kaltas?

Jė tai, kai socialistinis sąjudis vis labiau išigali, kai jo idėjų vedini žmonės darosi gyvenimo šeiminkais, ką mes matome?

Mūsų laikais istorijos eiga tartum tyčia dar kartą sugrėtino praėję: diktatūrą su socialinės demokratijos siekančiais režimais. Smurto, žudynės, žmogaus nuvertinimo žemiau gyvulių, neišvengiamai sukurstytas buisiausis karas iš vienos pusės ir naujo, visiems vienodai gero gyvenimo kūrybais antrosios. Rami kūryba, ramiomis demokratinėmis priemonėmis. Kūryba ne tam, kad sudarytų išmintą padėtį kūrėjams, bet kad jos vaisiais galėtų naudotis v i s i b e s k i r t u m o, draugiškai ir žmoniškai. Naudotis ir augti. Augti, kaip laisvi, gali savo gabumus vystyti žmonės, kad galėtų juos reikšti ne tik individualiai kaip asmenys, bet ir kaip visuma, kaip tauta.

Socializmas, kaltinamas neapykanta ir kerštavimu, tikrumoje siekia sukurti beklasę, darnią, visiems lygias teises ir priáveis tiekiančią bendruomenę ir tuo duoda atsakymą visiems savo puolikams.

III.

Po to, kas anksčiau pasakyta apie socialistinio sąjūdžio siekimus ir jo veiklą, nebebūtų reikalo atsakyti į pradžioje pastatytąjį klausimą: ar geras socialistas gali būti ir geras patriotas. Ne tik gali, bet jis yra, jis turi būti. Sąjudis, kuris savo uždaviniu statė pašalinti iš savos bendruomenės smurtą, išnaudojimą, vargą, vieny ir nepelnytą prabangą kitų, kurie kovoje už lygias visiems teises ir priáveis, už bendrą suferint, visų naudai darbą, už solidarumą ir supratimu paremtus santykius visuomenės tarpe, paliekant kiekvienam tiek laisvės, kiek nepažeistų kitų laisvės ir teisių, - toks sąjudis jau savo esme yra giliai patriotiškas.

"Tėvynės meilė yra amžina, kaip šeimos ir gimtosios žemės meilė, kaip sėtai, kurie sielą sieja su artimiausiąja ir brangiausia aplinka", sako Leon Blum savo nacių kalėjinė parašytoj knygoj "A liechei humane..." - pastarųjų, metų istorija turi mus pamokinti, kad patriotinį jausmą privalome išlaikyti savyje visoje jo natūralioj galioj ir orume. Ir to jausmo, pridėsim, nevalia pakeisti jovalu, kuomet tėvynė tol yra miela ir brangi, kol duodasi išnaudojama. Vargo užguitas darbe žmogus gali kartais ieškoti naujos padangės. Bet tas pats darbo žmogus, atsikuprinęs laisvės šaly, kaip Amerika, - kaip rodo ir mūsų išėivija, - mokėjęs visą savo amžių išlaikyti širdy negestamą ir veiklą savo kraštui prisirišimą. Ir tol gražu negalima to paties pasakyti apie žmones, kurie siekdami vis didesnio turto, pagaliau padaro sau iš mamono vienintėlį altorių.

Socializmo suginama žmoguje savojo krašto ir savos tautos meilė jo ideologijoj ir siekimuose įgauna platesnį mastą ir gilesnį turinį: ji t i k r a j i p a t r i o t i z m a, d a r n i a i s u t a i k i n a t a s u t i k r o j u i n t e r n a c i o n a l i z m u. Socializmas, siekdamas būti visuotinis, tapti visų tautų siekimu, lygybės, solidarumo, tolerancijos ir žmoniško sugyvenimo pradus sugina visur. Kar su meile savam kraštui, saviems žmonėm, jis žėdina meilę žmogui iš viso, meilę visai žmonijai.

"Patriotizmas ir humanizmas, kitip tariant, tautinės ir tarp-tautinės tėvynės meilė yra esnėje suferinai jausmai", sako L. Blum: - prisirišimas prie savosios tautos ir žmonijos meilė gali sutapti su

tuo pačiu laiku žmogaus sąmonėj taip, kaip joje sutampa patriotizmas ir šeimos meilė, kaip patriotizmas ir tikybiniai žmogaus įsitikinimai... Tautos kurs naują santvarką, palikdamos tuo, kas jos yra, kuo jas padarė istorija ir tradicija, išlaikydamos savo esmę palinkimus, temperamentą ir skirtingą būdą.

Tautiniai savumai, būtinas žmonijos vystynosi veiksnys, ne tik bus gerbiami, bet tarptautinėj bendruomenėj vertinami, kaip vertinami smens savumaivisuomeninėj organizacijoj." Jei karai iki šiol buvo žmonijai viena skaudžiausių nelaimių, tai socializmo auginami patriotizmas ir kartu humaniškas internacionalizmas turės būti tikriausia priemone juos išgyvendinti.

Socializmas iš kitos pusės griežtai atsiriboja nuo š o v i n i a s, nuo neapykantos kitoms tautoms meilės vardan savajai. Sovinizmas ne pykanta nuodija žmogaus sielą, daro jį aklą savųjų silpnumams ir kitų teigiamoms savybėms. Kaip ir praeity, kuomet žmonių padermės buvo nuolatiniam tarpusavio kare, šovinizmas ir dabar panaudojamas kovai kurstyti ir dažniausia tik tam tikrų visuomenės grupių naudai.

Jei mes, socialistai, rečiau už kitus kalbame apie patriotizmą, tai ne dėl to kad jo stigtume. Mes perdaug gerbiame tą jausmą ir suprantame gilią jo reikšmę žmogaus gyvenime bei jo visuomeninei veiklai, kad neštume jį gatvėn ir jį paverstume licituojama preke. Šitą teisę mes norime palikti ir toliau mūsų patentuotiems patriotams, visuomet mokėjusiems savo patriotizmą gerai kotiruoti tautinėj biržoj.

DIDŽIOJI EUROPOS TRAGEDIJA.

David M a r t i n
Pabėgėlių Užtarimo Komiteto
Sekretorius.

Žemiau dedamas straipsnis yra parašytas dr. D. Martin ir tilpo Amerikos socialdemokratų laikrašty "News Leader" 1. 3. 47 D. Martin yra Pabėgėlių Užtarimo Komiteto sekretorius. Komitetas sudaro daugumoje Amerikos socialdemokratų ir jo yra paruoštas ir prezidentui Trumanui išteiktas įstatymo projektas jau artimiausiu laiku išleisti į U.S.A. 400.000 pabėgėlių. Straipsnio mintys ir jame pareikštas nusistatymas tremtinių reikalu nenustojo aktualumo ir šiandien, ir dėl to jį dedame.

"A.K." Redakcija.

I.

Tremtinių padėtis.

Viena iš karo pasekmių, kuris buvo kovotas ir laimėtas Atlantos Chartos vardan, yra išvietintieji asmenys (beveik 1.000.000 žm.), kurie už savo stovyklų spygliuotų vielų beviltiškai stengiasi palaikyti savo sugriautą gyvenimą, tikėdamasi, kad kurią dieną demokratiškasis pasaulis atkbeips ir į juos savo dėmesį. Stengdamiesi nepasiduoti nevilčiai, jie organizuoja mokyklas ir netgi universitetus, leidžia periodinę spaudą, ir laukuose, šalia savo barakų, kultivuoja mažus sodelius.

Jiems yra duotas "išvietintų asmenų" vardas, bet tikrenybėje tai groteskiškas neusipratimas. "Išvietintas asmuo" tikra to žodžio prasme yra tas, kuris karo veiksmų pasekoje yra atsidūręs svetimoje šalyje. Didesnė dalis tikrųjų "išvietintų asmenų" ir yra jau repatriuoti, pirmoj vietoj UNRRA'os pastangų dėka. Tik nedaugelis jų pasiliko ištrėmimo ir atmeta kiekvieną pasiūlymą grįžti namo. Žydų DP kurių skaičius siekia 200.000 neori grįžti į Šalis, iš kurių jie yra pabėgę, kadangi jie yra įsitikinę, kad gyvenimas jiems yra ten tapęs neįmanomas. Lenkų, pabaltiečių, jugoslavų ir rusų DP- skaičiumi virš 700.000 atsi- sako grįžti, kadangi yra įsitikinę, kad vykstant jų tėvynėj dalykams

kaip ligi šiolei, jų lauktu koncentracijos stovykla, sušaudymas arba priverstinieji darbai Sibire. "Šiuos žmones tektų vadinti ne "išvietintais asmenimis" bet "pabėgėliais".

IRO statutas apibrėžia pabėgėlius kaipo "nacių ar fašistinio režimo aukas", "Ispanijos falangistų režimo aukas" arba "asmenis kurie buvo skaitomi pabėgėliais prieš antrojo pasaulinio karo pradži. Sunku būtų rasti mažiau vykusią ir tikrąją dalykų padėti atitinkančių sąvoką. Faktas yra ir jam turime drąsiai žiūrėti į veidą, kad didžiausia dabartinių pabėgėlių dalis yra pabėgėliai ne nuo nacių, fašistų ar falangistų režimo, bet nuo mūsų sovietinio alianto ir jo satelitinių palydovų.

Ir tai yra priežastis, kuri preliminarinėms apie IRO diskusijoms suteikė tokį varginantį ir sunkų pobūdį. Sovietų Sąjungos ir jos itakoj esančių tautų reprezentantai užsispyrusiai laikėsi tezės, kad visi tie kurie atsisakė grįžti į savo gimtąsias šalis, ipso facto yra karo nusikaltėliai ir turėtų būti atiduoti savo gimtosios šalies valdžios dispozicijon. Su tokiu pat griežtumu demokratinės tautos atsisakė priimti nuostata apie priverstinę DP repatriaciją. To rezultatas buvo nuolatinis tūpčiojimas vietoje, ir statutas, nors ir pasigėrėtinas daugeliu atžvilgiu, yra tačiau tiek prieštaravimų pilnas, kad kartais sunku susivokti, kur jis krypsta.

Pagrindinis šiose diskusijose klausimas buvo elementarinė prieglaudos teisė. Šita teisė yra viena iš moralinių pagrindų, kuriais remiasi Amerikos Respublika. Čia ir katalikai, ir protestantai, ir kvakeriai ir politiniai disidentai, bėgdami nuo persekiojimo Europoje, rado teisę laisvai reikštis. Faktas, kad jie bėgo nuo intolerancijos ir persekiojimo ir kad Amerika patikrino jiems čia gerbūvį.

Zinoma, sovietų kalbėtojai galėjo priekaištauti, kad demokratijos teikdamos savo globą atsisakusiems grįžti į Sovietų okupuotus ar dominuojamus kraštus, veda antisovietinę politiką. Gaila, kad kuris nors iš demokratijos reprezentantų neatsakė į tai, kad demokratijos laikosi prieglaudos teisės kaipo bendro principo- ir jeigu sovietinėse šalyse būtų išvietintų anglų, amerikonų ar prancūzų, kurie bijotų grįžti į savo tėvynes, būdami priešingi jose viešpataujantiems režimams, jiems tūpogi turėtų būti taikoma prieglaudos teisė.

II.

UNRRA ir pabėgėliai.

UNRRA'os karjera baigiasi. Gaila, jos politika nerepatrijuojančių pabėgėlių atžvilgiu buvo tokia, kad tik nedaugėlis jos gailės.

Viena iš UNRRA'os pagrindinių darbų buvo- repatrijuoti kiek galima daugiau DP. Iš kitos pusės, buvo duotos specialės instrukcijos nevertoti prievartos bijantiems grįžti. DP turėjo gauti visas įmanomas tuo atžvilgiu informacijas ir turėjo patys laisvai apsispręsti. Teisybė, UNRRA nesiuntė atgal jokio pabėgėlio tam pavartodama kraštutinę prievartą. Ne vieno nėra jėga stidavusi NKVD. Tačiau, nors ir nesigriebdama fizinio spaudimo, ji pasikartuojančiuose atsišaukimuose griebėsi psichologinės ir moralinės prievartos priemonių. Suspenduodavo laikraščius, leidžiamus stovyklų gyventojų, uždraudė įsigyti laikraščių gimtąja kalba, leidžiamų šalyse, nereikalaujančiose jų grįžimo, plačiai atidarė stovyklos vartus sovietų ryšio karininkams, sovietų literatūrai ir sovietų filmoms, suteikė sovietų ir jų satelitų ryšio karininkams pilną galimybę prieiti prie tremtinių sąrašų, pakartotinai išpėdinėdavo pabėgėlius apie juos laukiančią tamsią ateitį, jeigu jie atsisakys repatrijuoti; vertė stovyklos autoritetus baigti mokyklinius ir profesinius kursus, ir keldinėdavo be atodairos pabėgėlius iš stovyklos stovyklon; vargindavo juos skryninguodami ir perskryninguodami; ir pagaliau, kur visi įtikinėjimai nepadarė savo, stengėsi sugundyti DP, siūlydami savanoriškai repatrijuojantiems 60-čiai dienų davinį.

Sekantis dokumentas yra vienas iš daugelio, kurie pradėjo cirkuliuoti UNRRA'oje antroje 46-ųjų metų puseje.

Lenkų Komitetui, Lenkų Mokyklos Direktoriui.

Siunčia: C.W.Hiltz, Team 12o direktorius.

Liečia: Lenkų tvarkymąsi.

Atatinkamai totalinės repatriacijos direktyvai, yra gautas iš UNRRA'os Centro Vokietijai nurodymas, kad nuo 1-mojo spalio visos lenkų mokyklos, profesiniai kursai, dirbtuvės, amatininkų dirbtuvės ir t.t. turi darbą nutraukti.

Sis potvarkis liečia visas tris okupacines zonas ir mes negalime nevykdyti šios instrukcijos. Būsime malonus bendradarbiauti ir šituo atveju, kaip ir kituose?

Pasirašė: C.W.Hiltz, direktorius.

Toji propoganda, pastatydama tremtinius prieš alternatyvą: badavimą ar repatriaciją, yra taip sudaryta, kad ją sunku būtų pavadinti kitaip, kaip bendruoju potvarkiu. Pats La Guardia, kada jis lankėsi jugoslavų stovykloje prie El Shatt, Egipte, pabrėžiamai kalbėjo tremtiniams, kad negrįžimo atžvilgiu jis negalys jiems teikti vilčių, kad šelpimo darbas bus tęsiamas.

Sekančioji instrukcija, apvainikuojanti visas kitas UNRRA'os instrukcijas, buvo potvarkis, No.199, išleistas 46 m. lapkričio mėn. 11 d. Paduodame keletą jo ištraukų:

3 skyrius, 1 poskyris: Su vadovaujančiais asmenimis ir gyventojais, vedančiais priešrepatriacinę akciją, bus elgiamasi pagal turimus nurodymus.

3 skyrius, 4 poskyris: Po rūpestingo dirvos paruošimo (kuris susidėtų iš platinimo ir panaudojimo generolo McNarney ir Mr. La Guardia pareiškimų, kartu su bendrom žiniom apie emigracijos priemonių didesniam asmenų skaičiui trūkumą ir apie neiškę IRO planą pobūdį, kartu su karinės valdžios ir ryšių karininkų pagelbą) bus platinama sovietu proklamacijos, literatura, filmos ir laikraščiai. Šiek tiek medžiagos jau yra parengta platinimui, daugiau pažadėta sovietų įstaigų. Kultūriniai veiksniai bus panaudojami repatriacinės temos reikalui, ir repatriacijos karininkų bus panaudojama kiekviena proga pradėti žmonėms apsispręsti ir rimtai apgalvoti privalumus kuriuos jie turėtų dabar grįždami.

4 skyrius: Repatriacinio gando efektas, -politinis ir kitoks, -yra žinomas. Ši problema turėtų būti liečiama labai racionaliai ir objektyviai. Visi šie priešrepatriacinio pobūdžio klausimai turėtų būti perleist sovietų ryšio karininkų žinion...

6 skyrius, D poskyris: Visokie netvarkos, prievartos, nepakankamo respekto ar įžeidžiantieji sovietų karininkus veiksmai, ar kitoks elgesys, sukeliantis netvarką yra nusižengimas karinės valdžios reguloms... Area Team direktorius reikalaus U.S. karinių autoritetų veikti, areštuojant vietoje,

Aplinkraštis nr.199 buvo atšauktas sausio mėn. pabaigoje, kai eilė protestų išjudino Valstybės Departamentą įsikišti. Atsakingasis UNRR'os tarnautojas už išleistą potvarkį buvo pašalintas iš darbo. Bet esant rimtų kalbų, kad IRO perims UNRR'os personalą, nebūtų netikslu pageidauti, kad prieš tai, kaip UNRR'os pareigūnai persės prie galo kito stalo, kad jie būtų nuodugniai perskryninguoti ir pašalinti visi, kurie buvo nedraugiški tremtiniams, nenorintiems repatriuoti.

M i g l o t a s a i I R O .

Kas tai yra IRO? Tos organizacijos ateitis iki šiol yra labai miglota. Bet kai Didž. Britanija davė savo parašą, tos organizacijos kuriančiai institucijai yra tikslu manyti, kad ir likusieji parašai ir fondai bus surinkti, ir tokiu būdu IRO pradės egzistuoti (už kurią IRO organizacija esą pasirašė 15 tautų, kurios atsako už 75% viso biudžeto). Kadangi sovietinės tautos jokia būdu nėra suinteresuotos apgyvendinti tremtinius kituose kraštuose, jos gali atsisakyti turėti ką nors bendra su šia organizacija. Bet panašu daugiau į tai, kad ir jos įmokės joms priskirtą įnašų dalį ir tuomi prisidės prie IRO, bet, kaip visuomet, tuo reikalu, kad tęstų savo kovą prieš "karo nusikaltėlius, kurie nenori repatriuoti". Nors jos ir negalėtų tuomi IRO suparaližuoti, tačiau pramatomai galėtų ją veikti kliudydamos.

IRO statuto spalva pusiškos, su koku efektingumu bus pravestas preliminarinis apklausinėjimas. Pirmoje dalyje, pirmam skyriuje, padalinyje C sakoma: "Organizacija rūpinsis tais asmenimis, kurie pareiškė rimtas negrįžimo priešastis", kaip "persekiojimas arba baimė, įtikinamai pagrįsta, persekiojimas dėl rasės, religijos, tautybės, arba politinio nusistatymo..." Tai yra pasigerėtina, nes visas pareiškimas eina be pastabos, kad sovietai jį neremia. Bet pirmoje dalyje, antram skyriuje, 6 punkte nustatoma: "tie asmenys nebus organizacijos globojami, kurie buvo sąjudžių, draugingų buvusiai jų kraštų vyriausybei, vadovaujančiais asmenimis... arba remėjais sąjudžių, kurie atitraukia tremtinius grįžti į jų gyventus kraštus" Tai jau nėra taip puiku, nes šita klauzulė yra remiama sovietų. Norėdamas patenkinti abi puses, subkomitetas sutiko abi klauzules įdėti statutan. Jeigu IRO pažodžiui vykdys savo statutą, tai tik negrįžtančiųjų pabėgėlių saujelė galės pretenduoti į jos pagalbą, kadangi daugelis jų garsiai yra pareiškę savo kritiskumą dominuojančiam komunistų režimui jų kraštuose. Statutas aiškiai nurodo, kad pabėgėliai neturės grįžti, jei jie turi pagrindo bijotis persekiojimo, bet jie yra priversti nesakyti nieko, kas galėtų būti suprantama, kaip opozicija prieš valdžią jų kraštuose, ar kaip "priešrepatriacinė propoganda", Nėr kas ir kalbėti: jeigu Leninui ir Trockui būtų buvę taikomi panašūs potvarkiai, kai jie buvo tremtyje Anglijoje ir Amerikoje, nebebūtų buvusios bolševikų revoliucijos.

Jeigu IRO pradės egzistuoti, reikia tikėtis, kad nežiūrint priešingumų jos statute, ji elgsis geriau negu URRR'os administracija su negrįžtančiais pabėgėliais. Pirmoj vietoj būtų protinga, jei IRO pamatytų, kad tie tūkstančiai DP, kurie dar vis lieka stovyklose, nežiūrint visų UNRRR'os spaudimų ir vertimų, sudaro kietą negrįžtančiųjų į savus kraštus pabėgėlių branduolį. Jau tas vienas faktas, kad jie pakartotinai atsisakė repatriacijai būtinų privalumų, yra pakankamas, kad jie taptų opozicionistais jų krašto valdžios akyse. Pabėgėliai iš savo pusės tai žino, ir kažki ar daugelis iš jų, galėdami laisvai pasirinkti ir gaudami lygiai žinių iš abiejų šaltinių; balsuotų už repatriaciją. Vienoj - jugoslavų DP stovykloje britų armijos priežiūroje buvo pravestas balsavimas, ir tik vienas iš dešimties tūkstančių panorėjo grįžti į savo tėvynę.

Jau beveik du metai, kaip Europoje baigėsi karo veiksmai. UNO, demokratinės valstybės, bažnyčios atstovai ir politikai vis kalbėjo ir kalbėjo apie DP problemą. Bet iki šiol nieko - ar beveik nieko - nėra padaryta. Kaip viskas būtų paprasta, jei tautos, užjaučiančios pabėgėlius, susirinktų ir išdirbtų bendrą planą, išvengdamos trukdančios sovietinės opozicijos ir spresdamos bešališkai ir be tikiybinių tendencijų pabėgėlių problemą. Britanija, Prancūzija ir Low Countries dabar kenčia dėl darbo jėgos trūkumo. Jau vien šiose šalyse būtų galima rasti vietos 300.000 iki 400.000. (Buvo gandų, kad Britanija paims 500.000, bet tai tur buti perdėta). Jeigu U.S. galėtų paimti 200.000, Canada 100.000, Australija 100.000 ir Lotynų Amerikos šalys pasidalintų tarp savęs 200.000 iki 300.000, vis problema galėtų būti likviduota, gal kiek ilgiau, kaip per vienerius metus.

Mes galėtume, žinoma, įrodyti, kad DP yra priimtini, nes emigracija pagaliau yra ekonomiškai naudinga. Bet geriau pasirinkinę argumentą moralinėje plotnėje: šių vargo žmonių buvimas Europoje mums uždeda moralinę pareigą. Turime dvigubą moralinę pareigą dar ir dėl to, kad pabėgėliai tapo pabėgėliais dėl gal ir gero siekiančios, bet klaidingos demokratijos politikos.

Tuo tarpu DP laukia.

"Duokite man savo pavargusius, savo vargšus;
Susigrūdusias, laisvo kvėpavimo išsiilgusias savo mases,
Kurios su pagieža atsisako nuo jūsų vaisingų krantų.
Siųskite tuos benamius nenuvermes pas mane.
Aš laikau žibintą prie savo durų".

(Taip parašyta ant Amerikos Laisvės Statulos.)

KILNIOS "IDEJOS" KVEPIA ŽIBALU.

Berlyno laikraštis "Telegraf" tilpo du, išpirmo žvilgsnio visai nereikšmingi straipsneliai. Vieno antraštė: "Žibalo versmės Artimuose Rytuose"; kito gi - "Turkijoje perdaug chromo." Straipsneliai grynai informacinio pobūdžio, be duodamų žinių įvertinimo ir be jokių išvadų. Tokiomis informacijomis mažai kas domisi ir dažnai jų visai nepasiskaito, mat laikraščiuose būna idomesnių ir suprantamesnių dalykų. Laikraščio kryptis yra tokia, kad redakcija privalėjo duodamas žinias įvertinti; bet redaktorai to, matomai, visai sąmoningai nepadarė. Gerai suprantame, - cenzūra laisvai spaudai mandagiai pataria nemandrovoti ir nekišti pirštų į tokias žaizdas, kurios paprastai mirtingieji neprivalo matyti. Bet sąmoningai redaktorai yra kytras padaras. Straipsnely apie žibalo versmes trumpai pasakyta: - "Žibalas apsprendžia tarptautinius santykius". Vienoj eilutėj pasakyta viskas, kas pasakyti reikėjo.

Straipsny "Turkijoje perdaug chromo" rašoma, kad karo metu šis kraštas pardavinėjo chromą Alijantams ir Ašies valstybėms ir darė labai gerą biznį. Dabar, karui pasibaigus, Turkijos Pramonės Bankas turįs 200.000 tonų šito metalo atsargų ir nežinąs, kam jį pasiūlytų. Šio metalo produkcija esanti didelė, bet eksportuoti esą galima tik 70.000 tonų į metus. Vienas JAV pramonininkas koncernas esąs įteikęs Turkijos vyriausybei prašymą leisti jam sėigti Turkijoje įmones chromo žaliavoms perdirbti. Tai ir viskas apie chromą.

"Žibalas Artimuose Rytuose". Šių kraštų žibalo versmės esančios turtingiausios pasaulyje. Prieš tris metus JAV vyriausybės subsidijuojama komisija tyrė šias sritis ir savo pranešime konstatavo, kad Persų ir Karybų įlankų srytyse esą milžiniški žibalo šaltiniai. Persijoje esą šeši, Arabijoje - trys, Irake - du, Kuveihe - vienas ir Kratar pusiausaly - vienas, bet labai turtingas. Persijoje (Irano) teritorijoje du laukai duoda apie 100 milijonų tonų žibalo. Irano vienas laukas gali jo duoti apie 50 milijonų tonų. Likusieji šaltiniai esą tokio gausumo, kokį teturi Rytų Teksaso (JAV teritorijoje) naftos laukai, būtent gali duoti 17 milijonų žibalo produkcijos metams. Bet Teksaso produkcijai gauti reikia 24000 šulinių; tuo tarpu Artimųjų Rytų mažiausiai žibalu turtingam Kellaukui eksploatuoti reikia 24 šulinių, kurie duoda 9 milijonus tonų metinės produkcijos

To paties laikraščio pirmame puslapy daug šnekama apie pagalbą tiekiamą Turkijai ir Graikijai. Tikinama, kas saveime aišku, kad tos mažos valstybės negalėsiančios apginti savo laisvės ir nepriklausomybės nuo agresoriaus. Paskui kalbama apie 400 milijonų dolerių toms valstybėms sustiprinti. Ši kilnų JAV pasiryžimą sveikiname. Bet kaip čia toks kilnumas siejasi su žibalo versmėmis?

Sčyri komunistai, taurūs sovietų žmonės, kai prieš metus Sovietų Rusija "demokratiškai" apsprendė Persijos provinciją Arzeibeizaną, sudarė tenai "liaudies vyriausybę" su Kremliaus pastatytą kvislingą priešakyje, džiaugėsi savo laimėjimais ir skaitė savę "pavergtos tautos" išlaisvintojais. Tautų "tėvui ir išlaisvintojui" skaniai kvėpėjo Persijos, Irako ir Arabijos žibalo versmės. Vieną gražią dieną Irano kariuomenės vairuojami JAV tankai be didelio triukšmo "atsprendė" Arzeibeizaną, o Kremlius "tėvas" net nevamptelėjo.

Graikijoje nuolatos eina partizanų kovos. Prastam žmogui sunku su - pasti kam ir už ką graikų tauta išivėlė į atvirą brolišką kovą. Kariaujama ir nesugebama baigti tų žudynių. Partizanai turi gerų ir modernių ginklų maisto, rūbų ir yra aprūpinti viskuo, kas karui reikalinga. Iš kur visa tai imama? Bet yra žmonių, kurie neserga sloga ir turi gerą uoslę, tie žmonės ir čia suodžia žibalo kvapą. Ir čia geriausią uoslę turi "tėvas ir išlaisvintojas", kuriam rūpi graikų liaudies "vargai", apie ką garsiai kalbama, bet apie žibalo kvapą, - nei žodžio.

Chromas neturi jokio kvapo, bet jo naudingumu niekas neabėjoja - labai geras metalas. Karo metu jo daug reikia, bet vistiek tai nežibalas. Gyvenamoj metu žmoniškumo, tolerancijos, moralės, teisingumo idėjos aiškiai atsiduoda žibalu. Bet apie tai viešai nekalbama. Viešai kalbama apie laisvę, demokratiją, kurias kaip nori, taip gali suprasti. Bet, jei dėl žibalo versmių prabilis patrankos, pradės urgsti bombonešiai, pokriauti kulkosvaidžiai ir, ko gero, pradės veikti atomai, kai ramių tautų laukais pradės šliaužti tankų

vilkstinės, tuomet su degančių kaimų 19 miestų dūmais, susijauks žuđomų žemių gyventojų kraujo kvapas. Tuomet kartu bus kalbama apie laisvę, mažuų ir didžiųjų tautų apsisprendimą ir lygybę. Daug temų sukelia Artimieji Rytai. Čia sukilimai, "išlaisvinimai", paskolos, doleriai, draugiški karo laivų vizitai, triukšmingos pasaulio masto politikų kalbos. Bet tikrėnybėje viskas atsiduoda žibalu. Pagrindinė viso to priežastis ta, "kad žibalas apsprendžia tarptautinius santykius"! Taigi šitą ir reikėtų visiems aiškiai pasakyti.

GIACOMO MATTEOTTI - SOCIALISTINIŲ IDEJŲ
TRIUMFO PRANAŠAS.

"Mane galite nužudyti, bet mano idėjos nepajęgsite nuzudyti"

Paskutiniai Matteotti žodžiai.

Jaunasai drauge, ar Tu niekad negirdėjai apie Giacomo (Jakubą) Matteotti, kuris buvo nužudytas Italijos diktatoriaus Benito Mussolini įsakymu? Na, tai pasiskaityk apie tai!

1922 m. spalio mėn. Italijos karalius Viktoras Emanuelis II paskyrė Benito Mussolini ministru pirmininku. Tą faktą fašistiniai istorikai pavadino "Maršu į Romą", nors tikrumoj Mussolini tuo metu saugiai sėdėjo Medijolane ir į Romą atvyko greitojo traukinio miegamajame vagone, tik po to, kai karalius, išsigandęs darbininkų sąjudžio, pavedė Mussolini iui sudaryti vyriausybę. Taip prasidėjo vėliau išgarsėjusi "fašistinė era".

1924 m. balandžio mėn. 6 d. Mussolini pradėdė parlamento rinkimus. Žiaurus teroro ir apgavysčių pagelba jam pavyko parlamente gauti nežymių persvarą. Kai tų pat metų birželio mėn. susirinko parlamentas, Giacomo Matteotti, italų socialistų partijos sekretorius, pagarsėjęs kaip žymus kalbėtojas, su nepaprasta pilietine drąsa demaskavo fašistų rinkimines apgavystes bei malversacijas ir socialistų partijos vardu pareikalavo panaikinti neteisingsus ir suklastotus rinkimus. Be to, Matteotti patiekė parlamentui sensacingų reveliacijų apie šaltinius, iš kurių fašistų partijos kasą sėmė pinigus. Toji kalba, kuri nuaidėjo per visą pasaulį, išiutino italų fašistus. Fašistų oficiozas "Popolo d'Italia" dėl tos kalbos rašė: "Matteotti kalba reikalauja konsėkventiškės nio atsakymo, negu tušti žodžiai". Fašistai žinojo, kad daugiau niekad negalima leisti, kad Matteotti, tas nieko nebijęs socialistų vadas, prabilų "fašistinės eros" parlamente, nes jau jo pirmoji kalba per daug sujaudino ne tik Italijos, bet ir pasaulio viešąją nuomonę.

1924 m. birželio mėn. 10 d. Tibro atkrante Matteotti vienišas žygiavo vėl į parlamento posėdį, kur turėjo patiekti dokumentus, galėjusius būti fašizmui moraliniu mirties sprendimu. Staiga pakely Matteotti užpuolė penki vyrai ir, nusivedę automobilin, nusivežė. Sena moteriškė ir vienas vaikas buvo pripuolamai užpuolimo liudininkai. Keletai dienų praslinkus miške, netoli Romos, buvo rastas sukaptas ir supiaustytas į kelias dalis kūnas. Taipogi buvo matyti, kad žmogžudžiai buvo mėginę lavoną sugėinti. Drąsiojo Giacomo motina ir jo idėjos draugai atpažino Matteotti palaikus.

Bet nužudytas Matteotti fašistiniam režimui tapo dar pavojingesnis negu gyvas. Krašte prasidėjo didžiausi bruzdėjimai, kurie augo kas valanda. Nefašistinės parlamento partijos protesto ženklan atsisakė dalyvauti bendruose posėdžiuose su žmogžudžiais. Fašizmas matė besiartinant savo galą. Mussolini, kurio vardas po Matteotti nužudymo liaudies lupose iš Benito buvo pakeistas į "Bandito", buvo priverstas veikti, kad gelbėtų režimą. Nors visiems buvo aišku, kad pats Mussolini buvo pridėjęs pirštus prie to žiaurais nusikaltimo, tačiau, norėdamas gelbėti savo "autoritetą", primetė atsakomybę kitiems. Butent: de Bono - policijos šefui, Finzi - vidaus reikalų ministeriui ir Cesare Rossi - fašistinės vyriausybės spaudos šefui. Tuoj buvo išlensti parėdymai ir areštuotas Amerigo Dumini ir dar keletas asmenų.

Jausdamas liaudies pasipiktinimą Mussolini iškilmingai parlamentė pareiškė, kad žiaurus nusikaltimas įvyko, tas prieš socialistų vadą, yra

valstybinis nusikaltimas ir kas jo tokiu nepripažins, pajus visą režimo griežtumą. Tai būtų tik demagogiško triuko.

1926 m. kovo mėn. t. y. dviem metams praslinkus nuo Matteotti nužudymo, mažame provincijos miestely (Chieti) buvo sprendžiama byla prieš jo žudikus. Kaltinamuosius tame teisme gynė fašistų partijos generalinis sekretorius Farinacci, kuris kartu su Mussolini'iu italų partizanų sušaudytas, 1945 m.

Teisme kaltinamasis Dumini pareiškė, kad jis gavęs įsakymą sekti Matteotti, bet staigus impulso paveiktas, pagrobė jį. Automobilį gi įtikinėjęs savo draugus nevertoti prievartos ir smurto, bet Matteotti staiga pradėjęs vėsti krūju ir po to greit miręs. Fašistinis teismas pripažino Dumini ir du jo sebrus kaltais "netyčia nužudžius" ir nuteisė juos 25 m. 11 mėn. ir 20 d. kalėjimo. Pritaikius amnestiją, iš karto jiems nubraukė po 4 metus. Praėjus keletai savaičių Dumini iš kalėjimo buvo paleistas ir iš fašistų partijos gavo didelį atlyginimą už tai, kad prisieinė ant savęs kalte. Tuo būdu ta byla buvo tikrumoje žmogždžių rehabilitacija.

Ir štai, praslinkus 22 metams, tikras teisingumas pasiekia žudikus Tiesa, ne visus, nes Mussolini'io, maršalo de Bono ir kitų jau nėra gyvųjų tarpe ir jie negali būti teisiami už padarytus nusikaltimus. Bet 1947 m. sausio mėn. 22 d. specialus prisiekusiųjų teismas pradėjo nagrinėti bylą prieš likusius Matteotti nužudymo kaltininkus. Kaltinamųjų suole atsidadė:

1. Cesare Rossi, Mussolinio spaudos šefas, išdirbęs Matteotti nužudymo planą ir vadovavęs jo vykdymui,
2. Amerigo Dumini, Mussolini'o artimas draugas, buvęs politinės policijos šefas, tiesioginis Matteotti žudikas,
3. Francesco Giunta, Mussolini'o pagalbininkas, 1924 m. buvęs vidaus reikalų vice-ministeriu,
4. Amleto Paveromo,
5. Filippo Ponzeri,
6. Giuseppe Viola ir
7. Augusto Malacria.

Didelio ispūdžio padarė žinomo respublikonų partijos veikėjo Carlo Basile parodymas. Jis teigia, kad fašistų viršūnės nutarė nužudyti Matteotti, bijodamos, kad jis nepaskelbtų jų finansinių malversacijų, pirmoj eilėj garsiųjų Toskani geležinkelių ir taip pat fašistinės spaudos subsidijavimo aferų. Visos tos aferos siekė milžiniškas sumas ir į jas buvo įmaišyti Mussolini ir de Bono. Basile teigimu, Matteotti turėjęs kvitų, ant kurių buvę Mussolinio parašai, fotografines nuotraukas. Todėl, Basile manymu, tikroju Matteotti nužudymo inspiratorium buvę pats Mussolini.

1947 m. balandžio mėn. 4 d. teismas išnešė sekantį sprendimą: Cesare Rossi - išteisintas; Amerigo Dumini ir jo pagalbininkai Amleto Paveromo ir Giuseppe Viola nuteisti po 30 metų. Viola buvo teisiamas už akių nes jo nepagavo. Filippo Ponzeri - išteisintas, gi Augusto Malacria mirė kalėjime, nesulaukęs teismo sprendimo. Taipgi išteisintas ir Francesco Giunta.

Tuo būdu po 23 metų laisvoj, demokratiškoj Italijos Respublikoj nugalėjo teisingumas. Išsipildė Matteotti žodžiai, kad socializmo idėja nenužudoma. Kur šiandien, Mussolini ir jo kurtasis fašizmas? Gyvenimas juos nušlavė ir jų vietoj dėl fašistų kaltės karo nunikiotoj Italijoje užtriumfavo laisvės, socializmo ir demokratijos idėjos, už kurias kovojo ir dėl kurių mirė Giacomo Matteotti. Giacomo Matteotti laisvės kovų istorijoje liks kaip pavyzdys didvyriškumo, drąsos ir pasiaukojimo kovoj už socializmo idealus.

Matteotti visad jaudins jaunas širdis ir protus, ragindamas kilnion kovon už idėjas, kurios yra nugalimos ir nenužudomos.

MŪSŲ SOCIALDEMOKRATINIO JAUNIMO ATSTOVAI PIRMOJE
VOKIETIJOS JAUNŪJŲ SOCIALISTŲ KONFERENCIJOJE .

Šių metų gegužės mėn. 22-24 d. buvo sušaukta 1 Vokietijos Jaunųjų Socialistų Reicho konferencija (1 Reichskonferenz der Jungsocialisten der SPD) Gelsenkirchen-Buer mieste, Ruhr krašte. Šioje konferencijoje, Vokietijos Socialdemokratų Partijos vadovybei pakvietus, dalyvavo ir lietuvių socialdemokratinio jaunimo atstovai.

Į konferenciją susipinko arti 250 asmenų iš visų trijų Vokary Vokietijos ir Berlyno sričių. Dalis atstovų, kaip pav. iš Sūaro krašto ir Berlyno, į konferenciją turėjo atvykti nelegaliai. Pirmąją konferencijos dieną, atidarymo metu, susirinkusius sveikino taip pat ir mūsų atstovai LSDP Org. Užsieniuose ir lietuvių socialdemokratinio jaunimo vardu, linkėdami tarp ko kito sėkmės kovoje su bolševistiniu komunizmu, kas ypatingai susirinkusiųjų rado didelio pritarimo.

Apart organizacinių klausimų, konferencijos dienotvarkę daugiausia užpildė referatai su po to sekantiomis diskusijomis.

Ypatingai didelio susidomėjimo ir gilų įspūdį susirinkusiems paliko Bavarijos SDP sekretoriaus Waldemar von Knoeringen referatas tema "Socializmo vystimasis".

Referatas perbėgo visus socializmo dvasinio vystimosi laikotarpius nuo klasinio socializmo pradėdant iki šių laikų, ypač ilgiau sustodamas ir paanalizuodamas šio pokario meto socializmo dvasią.

Šiuo metu, planingo ūkio ir nuosavybės suvisuomeninimo laikotarpy, nuo tai yra svarbu ar turi būti planuojama ir socialinama, tačiau yra svarbu, kas tam ūkiniam planavimui vadovauja. Valstybės kapitalistinėmis sistemomis, nekaltant jau apie komunistinėmis, kaip pav. Jungtinės Valstybės, neatsisako galutinai šio karo metu įvesto planingo ūkio reikalingumo ir tuomi principiniai atmesdami liberalistinę "laisvų rinkų" sistemą. Tačiau, tiek šis kapitalistinis ir komunistinis planingas ūkis siekia prievarta per savo naujai iškilusią planavimo vykdymo specialistų- menagerių klasę, vienos visuomenės grupės pasipelnijimo arba naudos pačiai valstybei. Vienu žodžiu - visuomenės narių suvalstybinimo. Šis momentas ypatingai yra ryškus komunistinėje Sov, Sąjungus santvarkoje.

Tuo tarpu demokratinis socializmas savo esmėje siekia priešingo tikslo- valstybės sužmoginimo. Jeigu demokratinis socializmas laiko savo vienu iš pagrindinių tikslų gamybos žaliavų ir priemonių suvisuomeninimo, atidavimo visuomenės politinei kontrolei, bei planingo ūkio, tačiau ne kokiam nors grupės arba pačios valstybės naudai, bet tai pačiai visai visuomenei, kiekvienam josios nariui. Socialdemokratija siekia per socialiniai- ekonominių sutvarkymą suteikti kiekvienam visuomenės nariui pilną galimybę jo dvasinio gyvenimo plėtojimasi ir tobulėjimui.

Hans Hermsdorf, Jaunųjų Socialistų generalinis sekretorius, savo kalboje apikudino plačiai organizacijos per vienerius metus nueitą keli ir darbo gaires ateičiai. Taip pat palietė, tiek savo kalboje, tiek ir vėliau privačiam pasikalbėjime, internacionalinio bendradarbiavimo stoka. Kitų tautų socialdemokratinio jaunimo grupės dar vis iki šiol neįstengia atsikratyti nepasitikėjimo ir skepticizmo vokiečių atžvilgiu. Iki šiol į visus Vokiečių Jaunųjų Socialistų mėginimus užmegzti kontaktą, užsienis atsakė daugiausia tylėjimu.

Antrą konferencijos dieną atko ir kalbėjo 1 Vokietijos SDP pirmininkas Dr. Schumacher. Savo kalboje, po trumpos įžanginės dalies, skirtos jaunesiems socialdemokratams, palietė šio meto politinius klausimus, ilgiau sustodamas ties SED ir komunistų role Vokietijoje ir kituose kraštuose.

Iš esmingesnių pasiūlymų, apart grynai organizacinių, susirinkusiųjų buvo priimta ir nutarta patiekti Partijos vadovybei šiuos punktus:

1. Susirūpinti Partijos vadovybei politinės literatūros leidimu ir ypač busimų partijos funkcionierių sistemingu ruošimu specialiose partinėse mokyklose. Ši deganti jaunajai kartai problema, politiniai-ideologinio pasiruošimo stoka, buvo ne tik plačiai diskutuojama svarstant šį pasiūlymą, bet taip pat paliesta daugelį kartų kitu konferencijos metu.

2. Sutvarkyti mokslo sistemą tokiu būdu, kad mokslas būtų pricinan kiekvienam tinkančiam, neatsižvelgiant į jo m terialę ar socialę padėtį.

Pavyzdžiu buvo patiekta Hesseno konstitucijos § 59, kuris panaikina bet koki mokestį už mokslą ir nepasiturintiems suteikia galimybę mokytis per valstybės materialinę pagalbą.

Ypatingai labai gvildenama buvo komunizmo problema. Tiek patys referentai, kaip Knöringen, Hermsdorf ir Dr. Schumacher, tiek ir atstovai diskusijų metu palietė šį klausimą. Buvo neapsiribota tik gyvenimo faktų kėlimu, bet taip pat paanalizuota ir pats ideologinis skirtumas (Knöringen).

Vokiečių socialdemokratija yra kaip tik šiuo metu pirmieji apkasai prieš plūstantį komunizmą ir Vakarų Europą ir savo posto svarbumą vokiečių socialdemokratija yra pilnai supratusi.

"Mes galime užtraukti sunkų likimą ateinančioms mūsų kartoms, jeigu nesugebėsime atlaikyti slenkančio komunizmo, kuris veda prie pakartotinos diktatūros ir žmogaus paniekimo" pareiškė savo kalboje Jauųjų Socialistų sekretorius Hans Hermsdorf.

"Mūsų ideologiniu priešu Nr. 1 yra komunizmas"- pasakė Waldemar von Knöringen.

Konferencijoje, ypač diskusijų metu, buvo taip pat ne vieno iškeltas 2 internacionalo atgaivinimo reikalas ir bendrai bendradarbiavimo internacionalinėje plotmėje.

Pati visa konferencija praėjo labai draugiškoje, tikriau pasakius tikrai socialistiškoje nuotaikoje. Mes, kaip svetimtaučiai, buvome labai nustebinti, kad dar tokioje Vokietijoje gali atsirasti tokio jaunimo, kuris gali parodyti tiek užsidegimo ir reališkumo bei sugebėjimo spręsti šio meto klausimus. Labai apsirinka užsienio jaunoji socialdemokratinė karta susilaikydama nuo bendradarbiavimo su vokiečių draugais.

Lietuvių atstovai pasveikino Dr. Schumacher'į, palinkėdami ištvartos tvaros kovoje su bolševizmu. Dr. Schumacher perdavė nuoširdžius sveikinimus LSDP delegaturai.